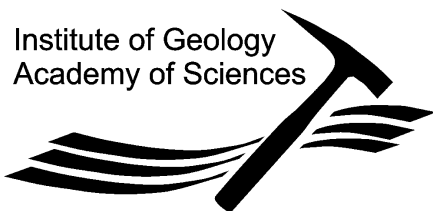

Těžké kovy v životním prostředí

Navrátil T.

Hojdová M.

Environmentální geochemie

- chemické složení Země
- její tekuté a plynné komponenty
- formy života

⇒ dopady kontaminace ekosystémů toxickými kovy

Environmentální geochemie

Těžké kovy v ŽP - 2009

Těžké kovy?

- několik pokusů o definici
  - ve smyslu hustoty
  - ve smyslu atomové váhy (relativní atomové hmotnosti)
  - ve smyslu atomového čísla
  - ve smyslu dalších chemických vlastností
  - ve smyslu toxicity bez ohledu na jiné parametry
  - ve smyslu nechemické definice (před rokem 1936)

JOHN H. DUFFUS

“HEAVY METALS”—A MEANINGLESS TERM?

Pure Appl. Chem., Vol. 74, No. 5, pp. 793–807, 2002.

Pokus o novou klasifikaci

802

J. H. DUFFUS

1																	18	
H																	He	
2													13	14	15	16	17	
Li	Be											B	C	N	O	F	Ne	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17				
Na	Mg									Al	Si	P	S	Cl	Ar			
19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	
K	Ca	Sc	Ti	V	Cr	Mn	Fe(III) Fe(II)	Co	Ni	Cu(I) Cu(II)	Zn	Ga	Ge	As	Se	Br	Kr	
37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	
Rb	Sr	Y	Zr	Nb	Mo	Tc	Ru	Rh	Pd	Ag	Cd	In	Sn	Sb	Te	I	Xe	
55	56	*	Hf	Ta	W	Re	Os	Ir	Pt	Au	Hg	Tl	Pb(IV) Pb(II)	Bi	Po	At	Rn	
87	88	#	Rf	Db	Sg	Bh	Hs	Mt	110									
		* lanthanide	La	Ce	Pr	Nd	Pm	Sm	Eu	Gd	Tb	Dy	Ho	Er	Tm	Yb	Lu	
		# actinide	Ac	Th	Pa	U	Np	Pu	Am	Cm	Bk	Cf	Es	Fm	Md	No	Lr	

Fig. 2 The periodic table showing those metals classified as: Class A: hard metals (darkest gray); Class B: soft metals (lightest gray); and borderline: intermediate metals (intermediate gray). N.B.: Copper may be either Class B or borderline depending upon whether it is Cu(I) or Cu(II), respectively; lead may be either Class B or borderline depending upon whether it is Pb(II) or Pb(IV), respectively; and iron may be either Class A or borderline depending upon it is Fe(III) or Fe(II), respectively.

A. a B. třídy kovů

Table 4 Class A and Class B metals [63].

Class A (hard) metals

Lewis acids (electron acceptors) of small size and low polarizability (deformability of the electron sheath or hardness)

Li, Be, Na, Mg, Al, K, Ca, Sc, Ti, Fe(III), Rb, Sr, Y, Zr, Cs, Ba, La, Hf, Fr, Ra, Ac, Th.

Class B (soft) metals

Lewis acids (electron acceptors) of large size and high polarizability (softness)

Cu(I), Pd, Ag, Cd, Ir, Pt, Au, Hg, Ti, Pb(II).

Borderline (intermediate) metals

V, Cr, Mn, Fe(II), Co, Ni, Cu(II), Zn, Rh, Pb(IV), Sn.

Potenciálně toxické kovy (TK)

- As, Be, Cd, Co, Cr, Cu
- Fe, Hg, Mn, Mo, Ni, Pb
- Sb, Sc, Se, Ti, Tl, V, Zn

A1

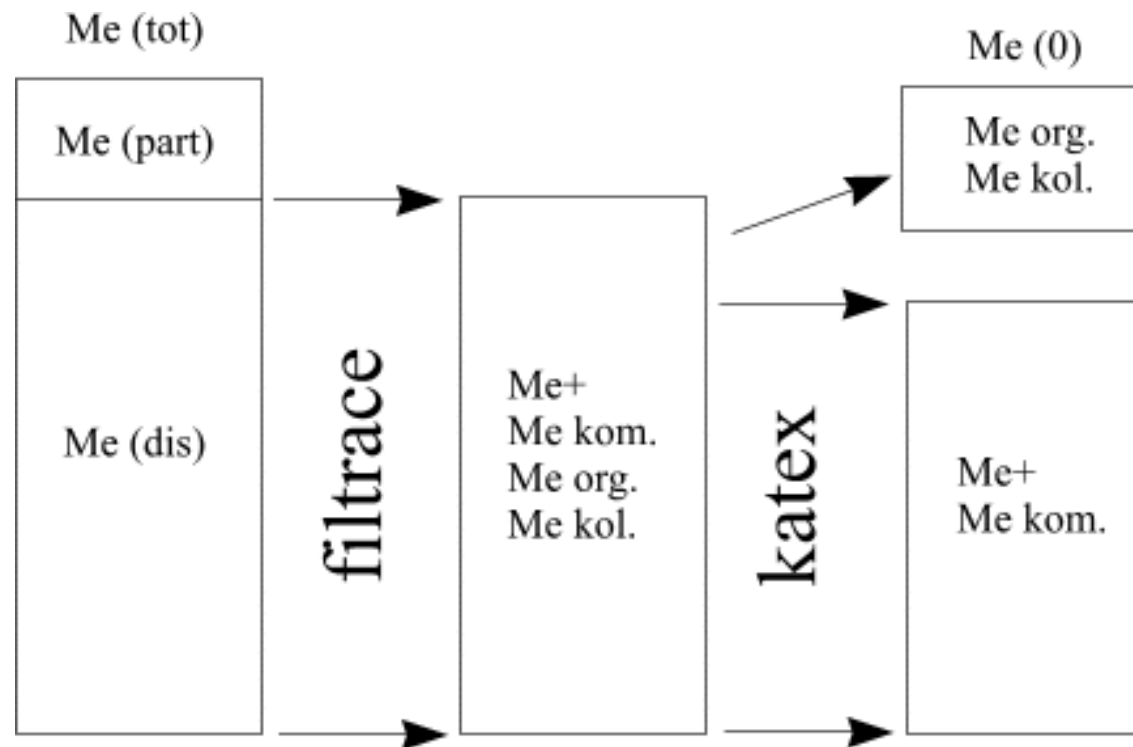
FREDERIC R. SIEGEL
ENVIRONMENTAL GEOCHEMISTRY OF POTENTIALLY TOXIC METALS
Springer, 218 pp, 2002.

Faktory řídící dopad TK na ŽP

- chemické parametry látky – daného kovu
  - Rozpustnost Fe, Mn...
  - Koncentrace
  - Speciace viz dále...

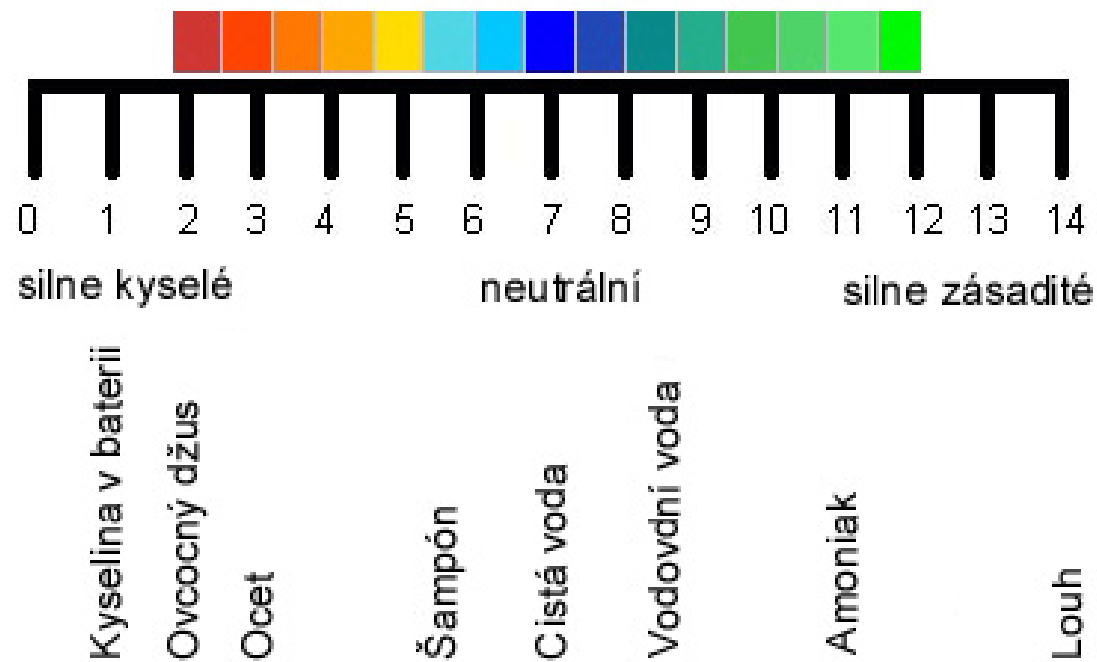
Speciace kovů ve vodním prostředí

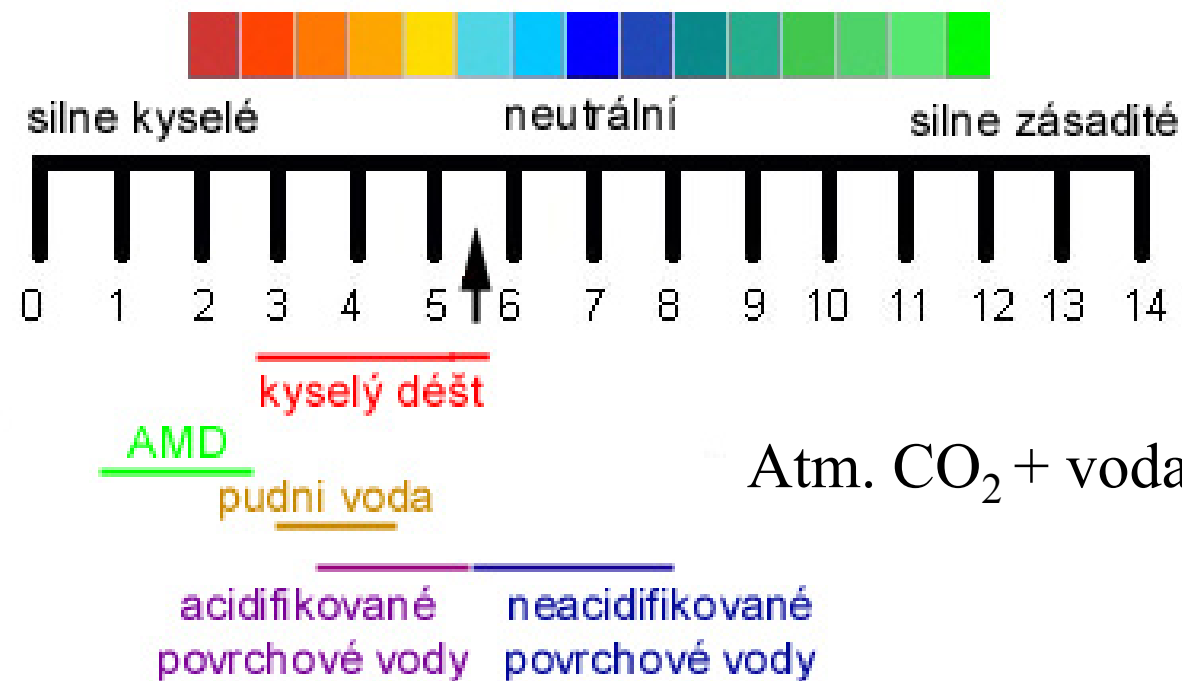
Parametry prostředí řídící účinkování TK v ŽP

- fyzikálně-chemické parametry prostředí
  - pH
  - redox potenciál
  - teplota
  - BSK
  - salinita
  - velikost částic
  - mineralogie
  - sorpce
  - bioakumulace

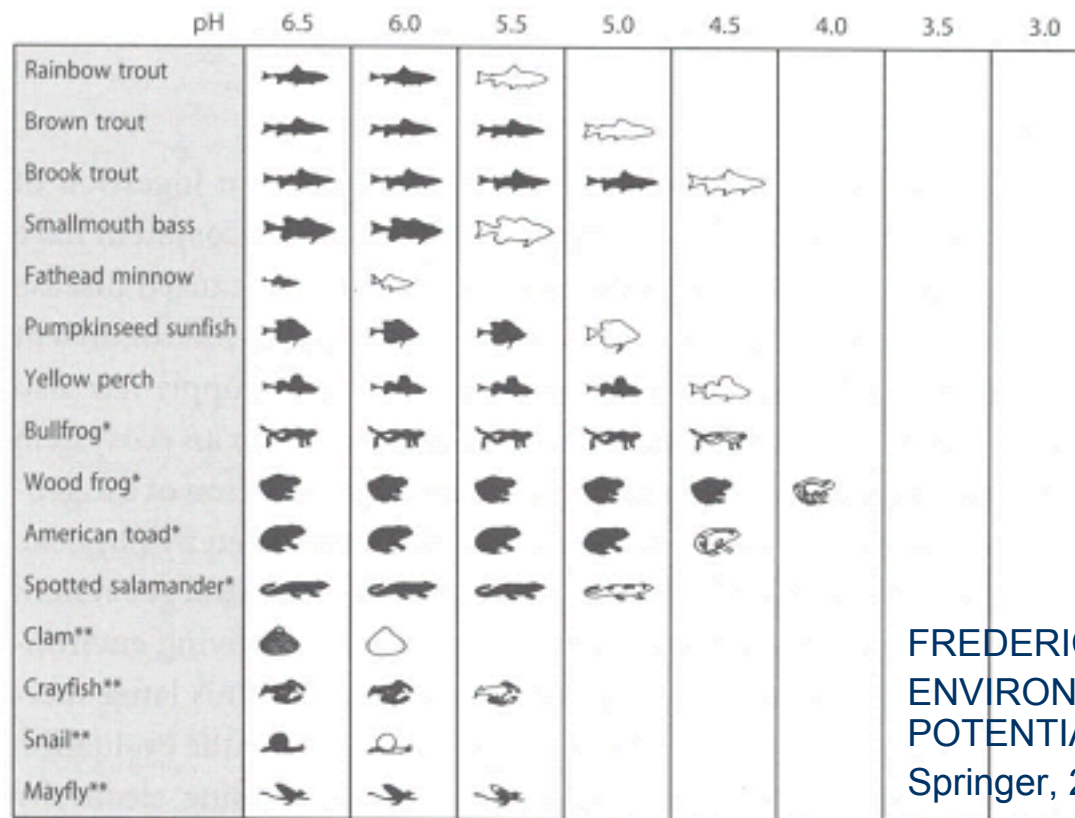
pH

pH prostředí

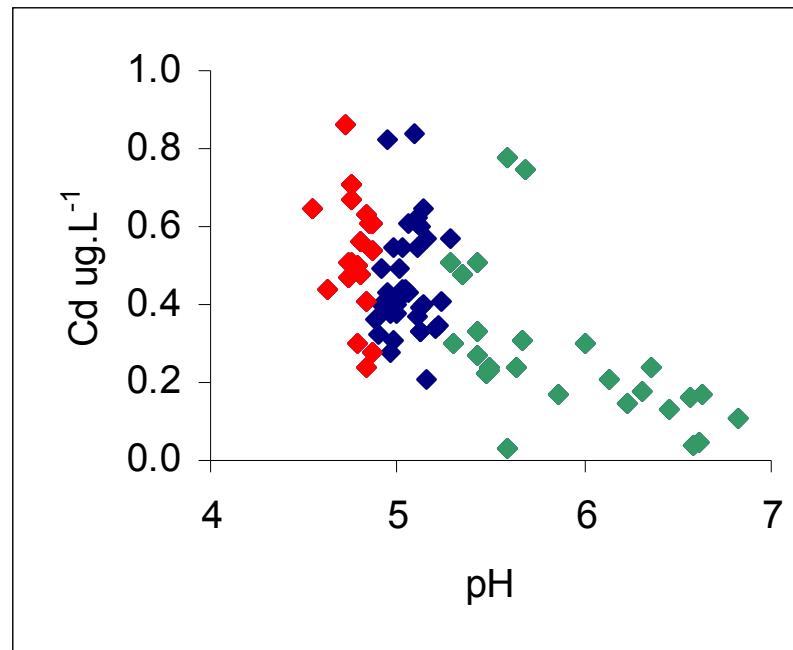
Efekt pH na život

* Embryonic life stage

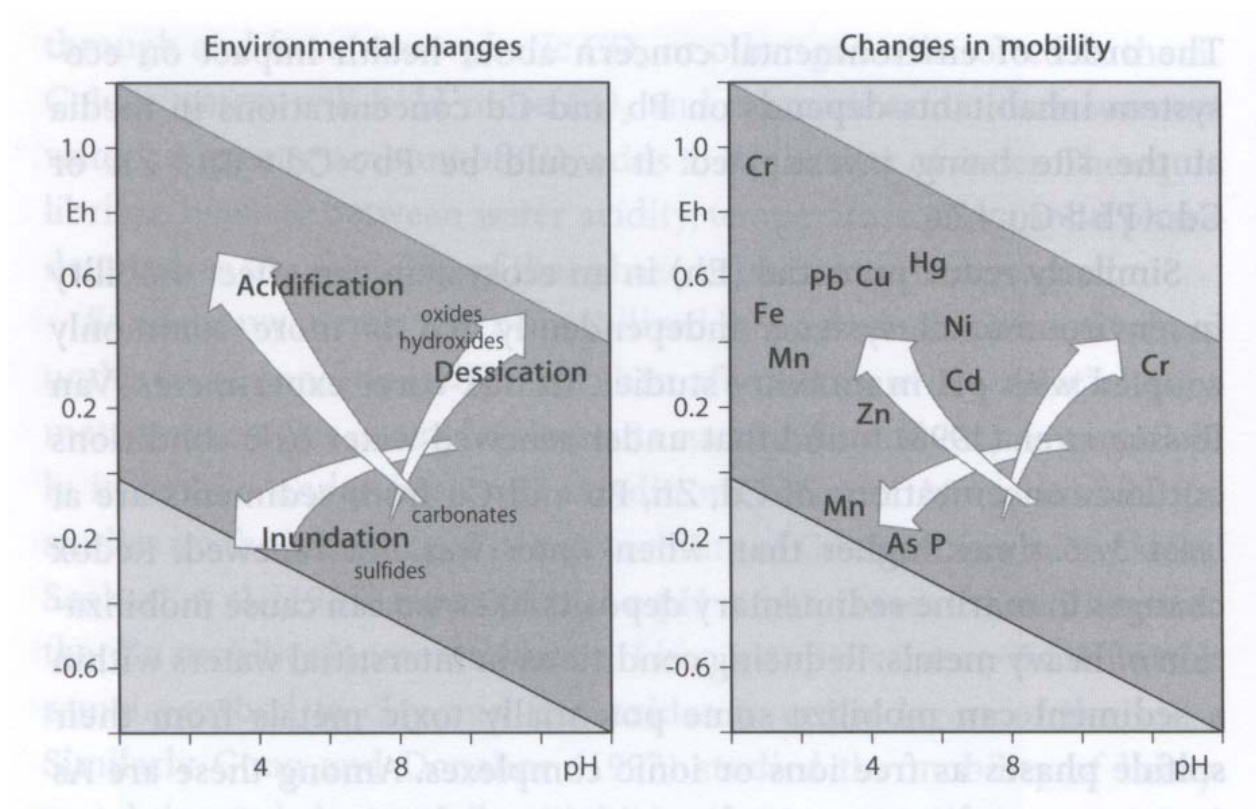
FREDERIC R. SIEGEL
ENVIRONMENTAL GEOCHEMISTRY OF
POTENTIALLY TOXIC METALS
Springer, 218 pp. 2002.

Příklad = Změna mobility Cd

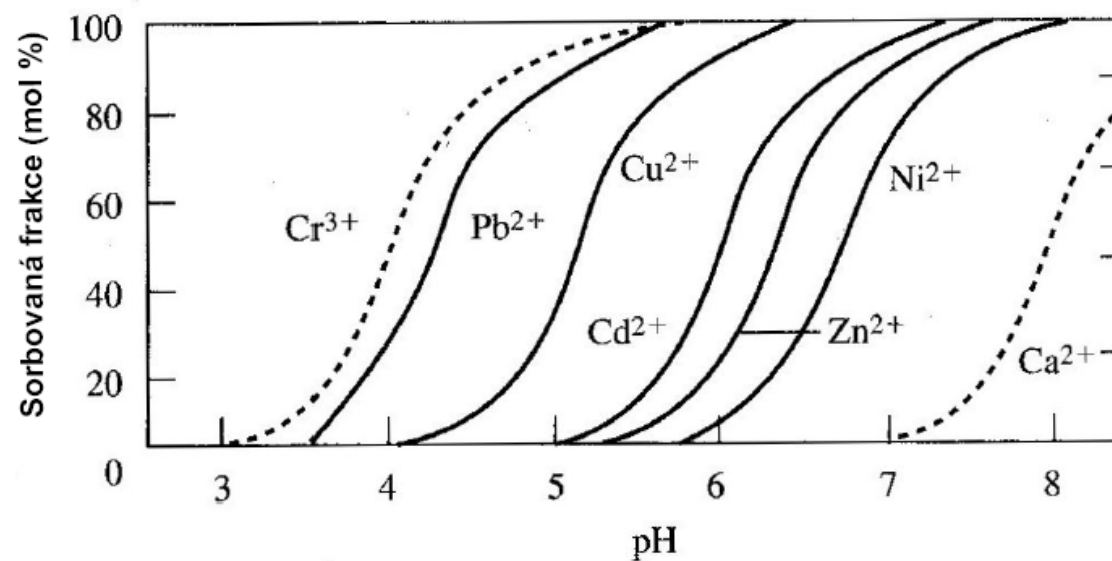

- koncentrace Cd při různých hodnotách pH
- povrchová voda povodí Lesní potok ČR

Redox potenciál

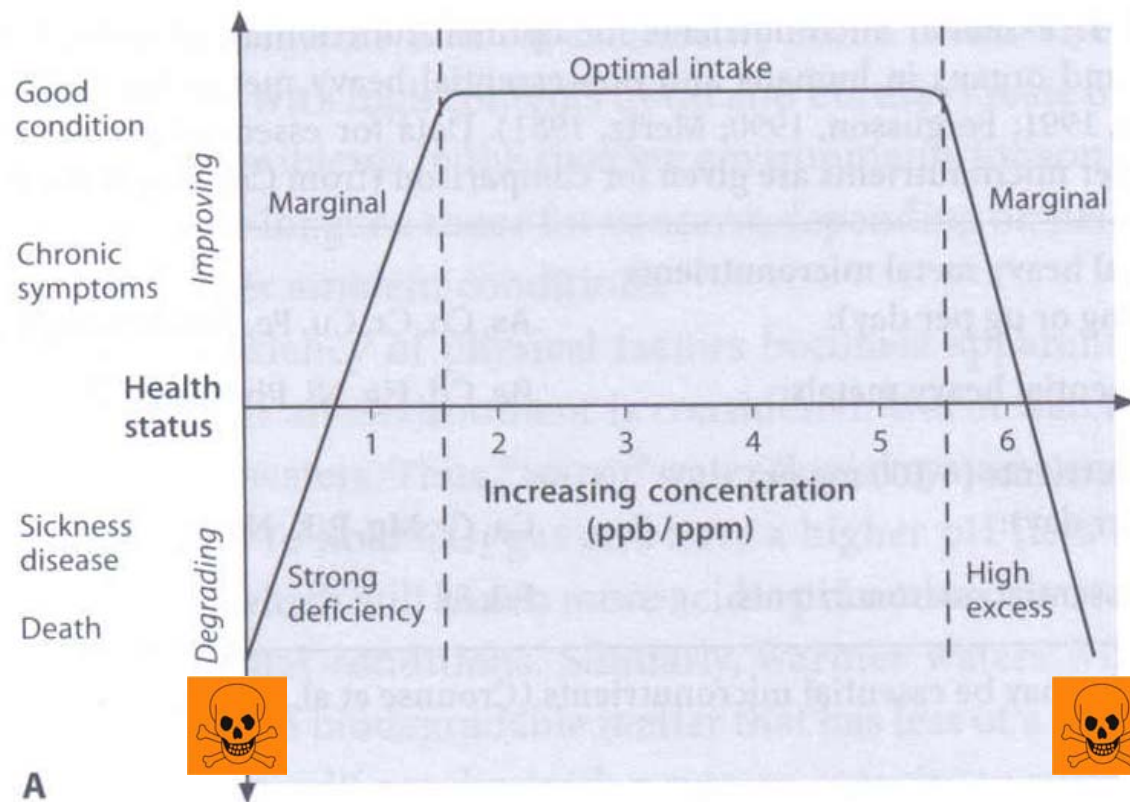
Sorpce

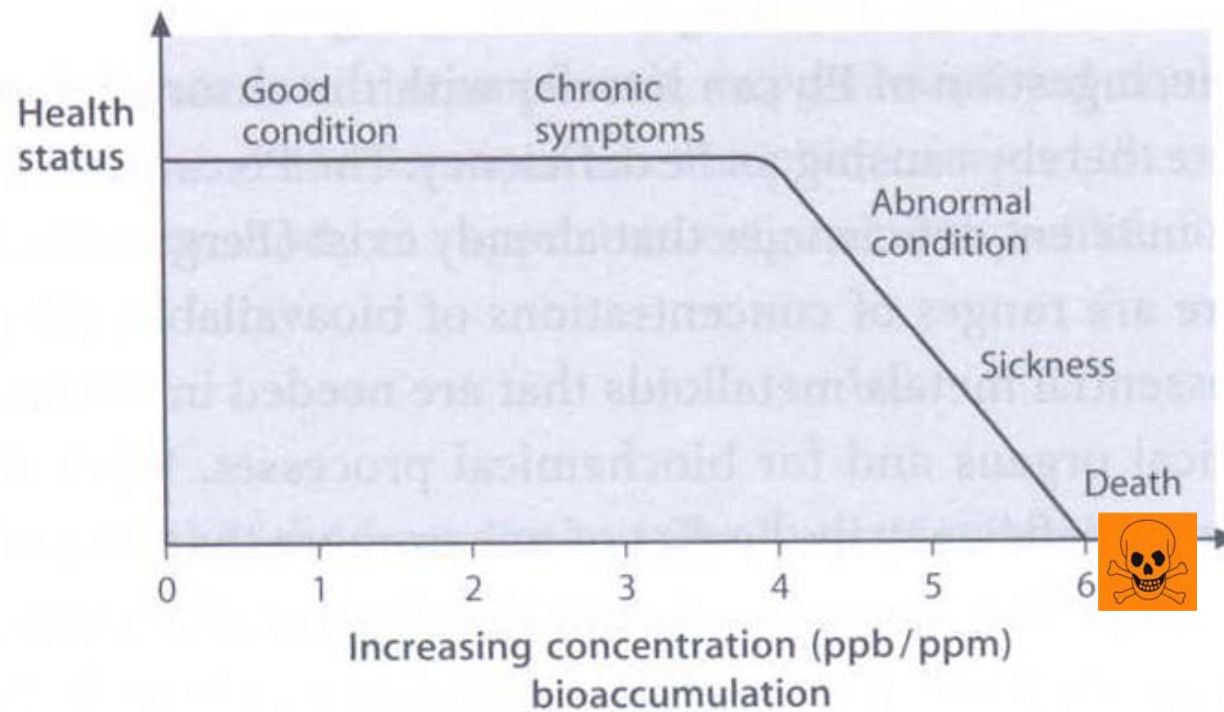
- kationty - sorpce při vysokém pH
- anionty – při nízkém pH

Esencialita kovů – nutrienty

Esencialita kovů – toxická látka

B

Esencialita kovů

Essential heavy metal micronutrients
(a few mg or μg per day):

As, Co, Cr, Cu, Fe, Mn, Mo, Se, V, Zn

Non-essential heavy metals:

Be, Cd, Hg, Ni, Pb, Sb, Sn, Ti

Macronutrients (~ 100 mg or
more per day):

Ca, Cl, Mg, P, K, Na, S

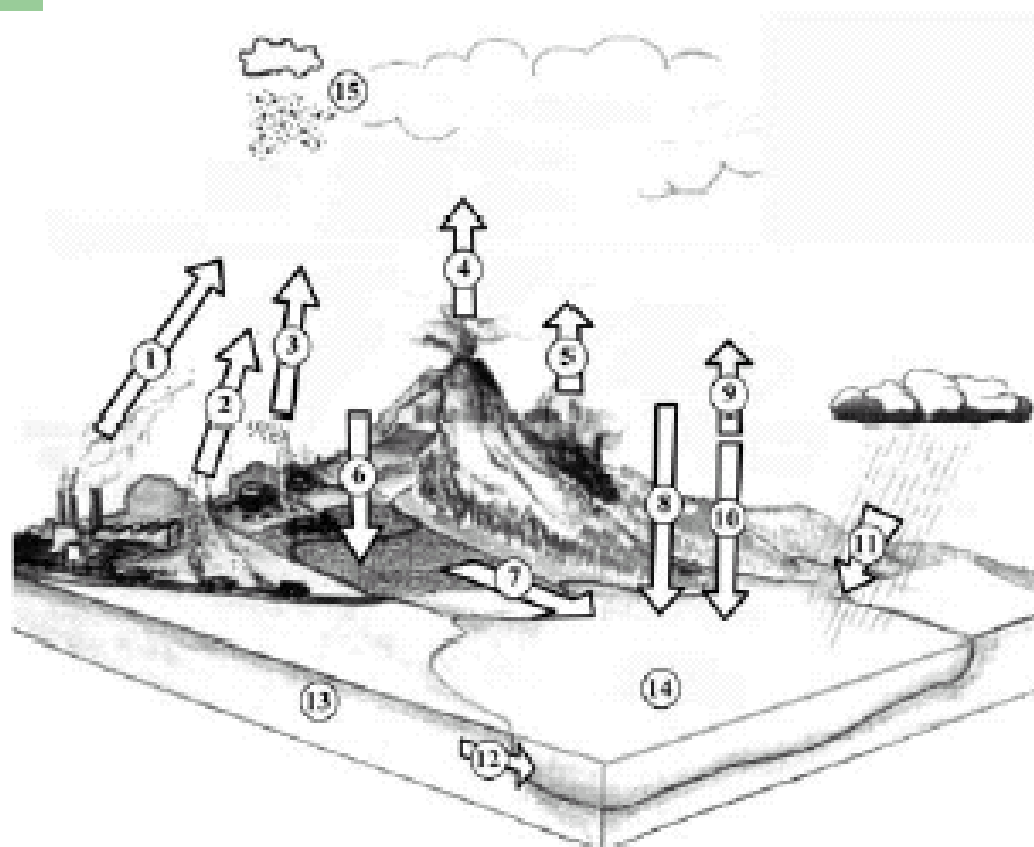
Other essential micronutrients:

F, I, Si

Ni and Sn may be essential micronutrients (Crounse et al., 1983).

Zdroje a původ kovů

Manmade Sources

1. Industrial emissions
2. Vehicular emissions
3. Domestic emissions

Natural Sources

4. Volcanic eruptions
5. Forest fires

Pathways

6. Ground deposition
7. Surface runoff
8. Dry deposition
9. Air/Water gas exchange
10. Air/Water gas exchange
11. Wet deposition
12. Groundwater, surface water runoff

Reservoirs

13. Soil, bedrock
14. Water
15. Atmosphere (gases, particles etc.)

NAVRÁTIL T., MINAŘÍK L.

TRACE ELEMENTS AND CONTAMINANTS, 2002.

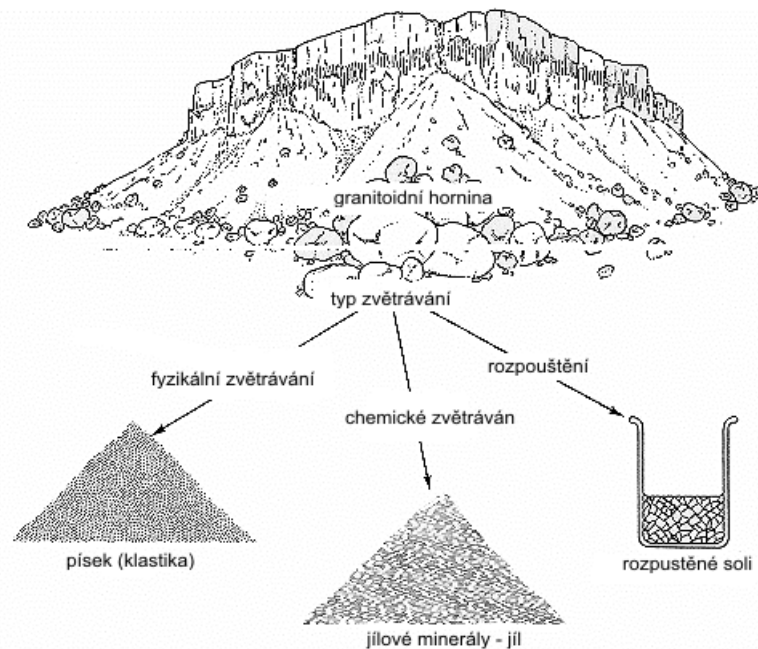
in Earth's System: History and Natural Variability, edited by CILEK V., SMITH R.H., in Encyclopedia of Life Support Systems (EOLSS).

Horniny

- Vyvřelé horniny = např. ultrabazické horniny
Cr, Co, Ni...
- Sedimentární horniny = např. břidlice, jíly
As, Pb, Zn, Sn...
- Metamorfní horniny

Zvětrávání

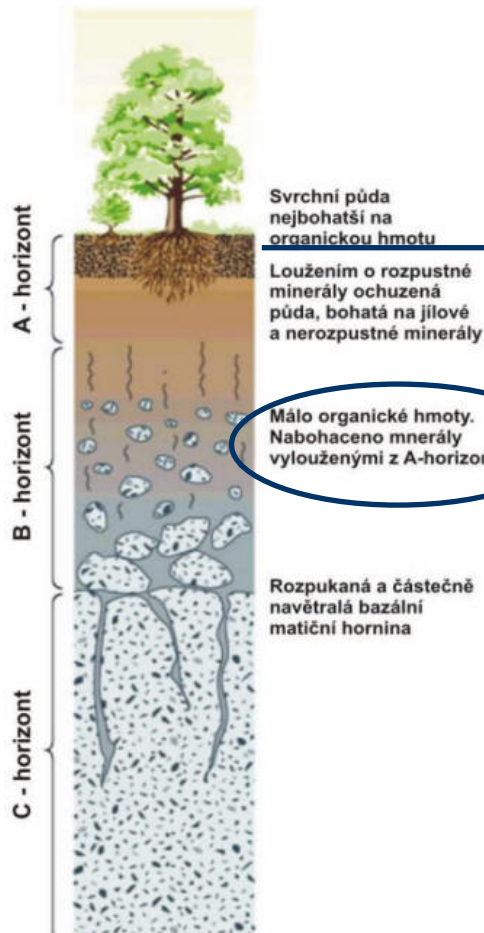
- desintegrace a rozpad původní horniny

- rozpustné minerály – prvky do roztoku → podzemních vod....

- nerozpustné minerály – rozklad na částice

Zvětrávání a půdy

Svrchní půda
nejbohatší na
organickou hmotu

organický

Loužením o rozpustné
minerály ochuzená
půda, bohatá na jílové
a nerozpustné minerály

minerální

Málo organické hmoty.
Nabohaceno mnerály
vylouženými z A-horizontu

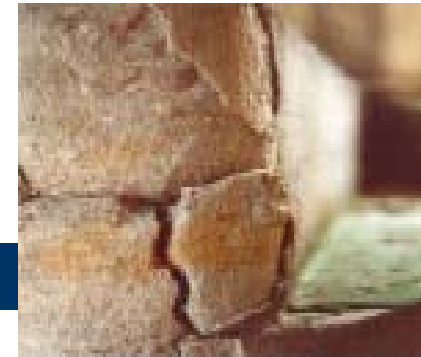
B .... bohatý na jílové minerály
a Fe oxidy → adsorpce →
koncentrace TK

Rozpukaná a částečně
navětralá bazální
matiční hornina

TK v atmosféře

Přírodní zdroje

- zvětrávání
- vulkanismus (exhalace)
- lesní požáry
- mořský sprej
- .....

TK v atmosféře - antropogenní zdroje

- těžba, důlní aktivity
- emise ze spalování
- tekuté odpady
- pevné odpady

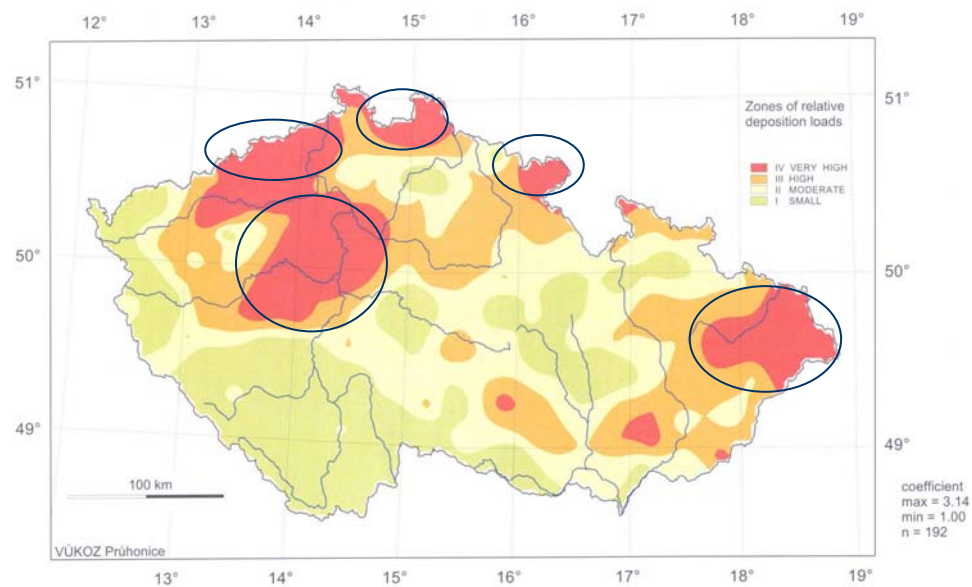

Hlavní zdroje znečištění TK v ČR

- těžba a zpracování rud
- spalování fosilních paliv (tepelné elektrárny)
- průmysl (výroba cementu, skla, Cl+NaOH....)
- odpady (spalovny..)
- automobilová doprava
- zemědělství (pesticidy, hnojiva (např. fosfátová – Cd)

TK humus

„hot spots“:

SUCHARA I, SUCHAROVÁ J
DISTRIBUTION OF SULPHUR AND HEAVY METALS IN FOREST FLOOR HUMUS OF THE CZECH REPUBLIC
Water, Air, Soil Pollut. 136: 289-316, 2002

Těžké kovy v ŽP - 2009

Uhlí

The Clean Air Act Amendments (CAAA) of 1990 identified elements and their compounds commonly found in coal as potentially "pollutants" (HAPs). These elements are listed in the table below

Element		Concentration	Ranges (µg/g)
beryllium	Be	2	0.1-15
chromium	Cr	20	0.5-60
manganese	Mn	70	5-300
cobalt	Co	5	0.5-30
nickel	Ni	20	0.5-50
arsenic	As	10	0.5-80
selenium	Se	1	0.2-10
cadmium	Cd	0.5	0.1-3
antimony	Sb	1	0.05-10
mercury	Hg	0.1	0.02-1
lead	Pb	40	2-80

(ppm)	Svět	SHP
As	33	39
Cd	5.58	0.34
Cr	54.5	57.4
Cs	1.63	3.98
Cu	35	88
Pb	11	9.4
Sb	0.8	1.33
Th	3.3	3.96

• SHP => 45 miliónů tun ročně
=> 1755 t As

BOUŠKA V., PEŠEK J.

QUALITY PARAMETERS OF LIGNITE OF THE NORTH BOHEMIAN BASIN IN THE CZECH REPUBLIC IN COMPARISON WITH THE WORLD AVERAGE LIGNITE

International Journal of Coal Geology, 40, 211–235, 1999.

Těžké kovy v ŽP - 2009

Olovo

– nejrozšířenější kontaminant (TK)

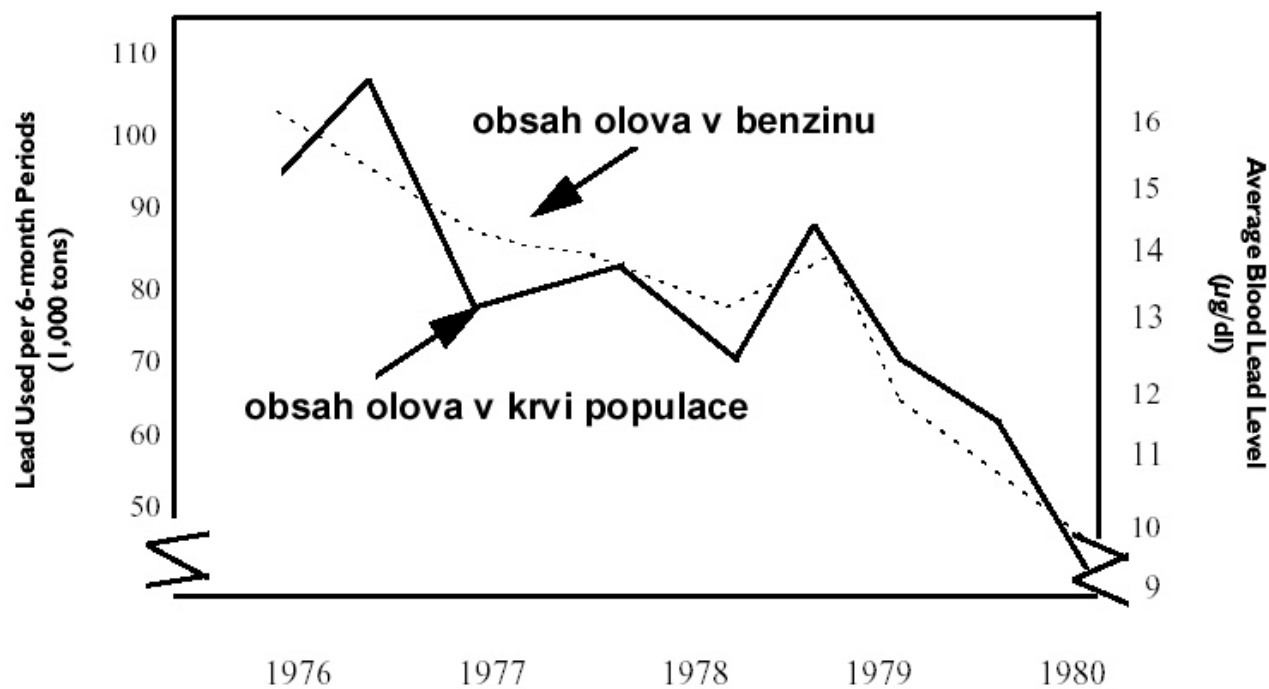
Table 12. Mean median values and possible scattering range (in brackets) of lead emissions to the atmosphere from different natural sources (After Nriagu, 1989).

Natural source	Lead emissions, 10 ³ ton/year
Wind-borne soil particles	3.9(0.1–7.5)
Seasalt spray	1.4(0.02–2.8)
Volcanoes	3.3(0.54–6.0)
Wild forest fires	1.9(0.06–3.8)
Biogenic particulates	1.3(0.02–2.5)
Continental volatiles	0.21(0.01–0.38)
Marine volatiles	0.24(0.02–0.45)
Total natural emission	12.0(9.7–23)

Table 13. The most important anthropogenic emission sources of lead to the atmosphere on the global level in 1983 (After Nriagu and Pacina, 1989).

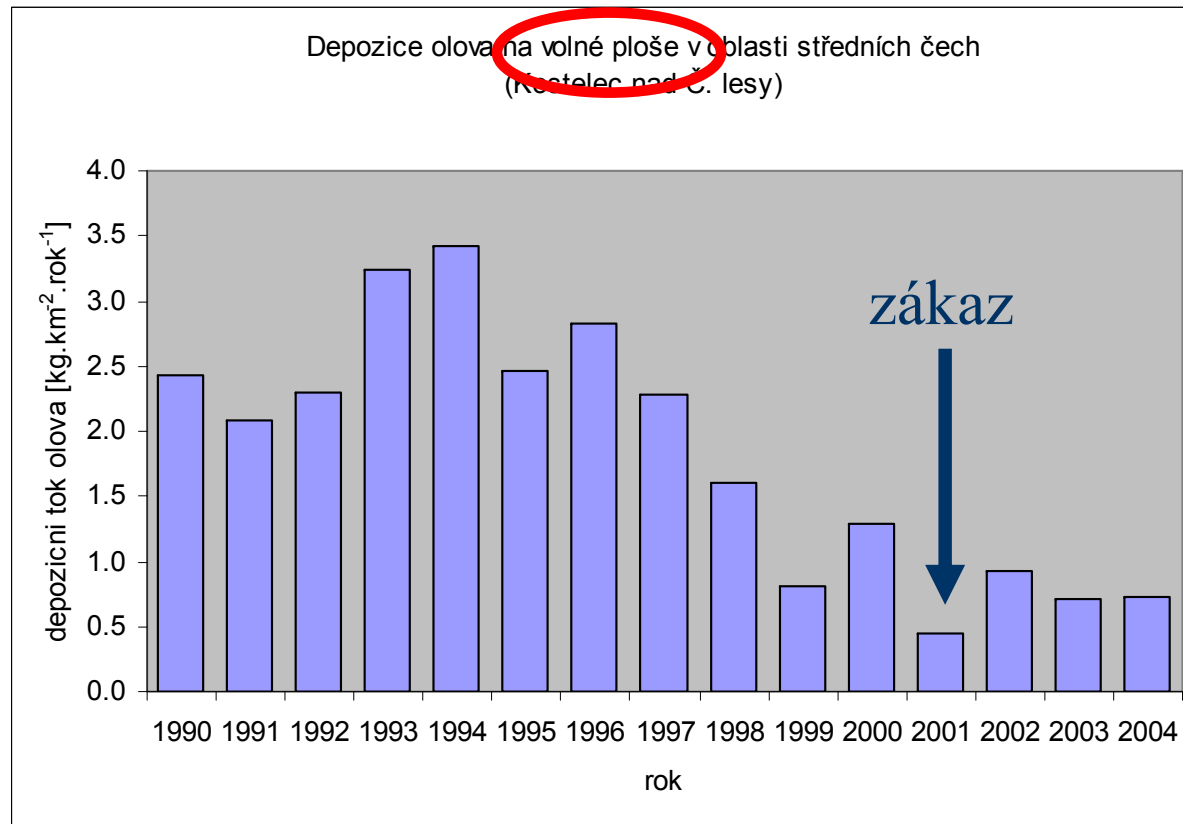
Source type	Lead emission flux, 10 ³ ton/year
Fossil fuel combustion	2.7–18.4
Wood burning	1.2–3.0
Metallurgical processes	31.1–80.8
Waste incineration	1.6–3.1
Mobile sources	248.0
Other human activities	4.0–19.6
Total — median value	332
— scattering range	288.7–376.0

Olovo v ovzduší

Environmental Pollution Agency, USA, 1985.

Depozice Pb v ČR

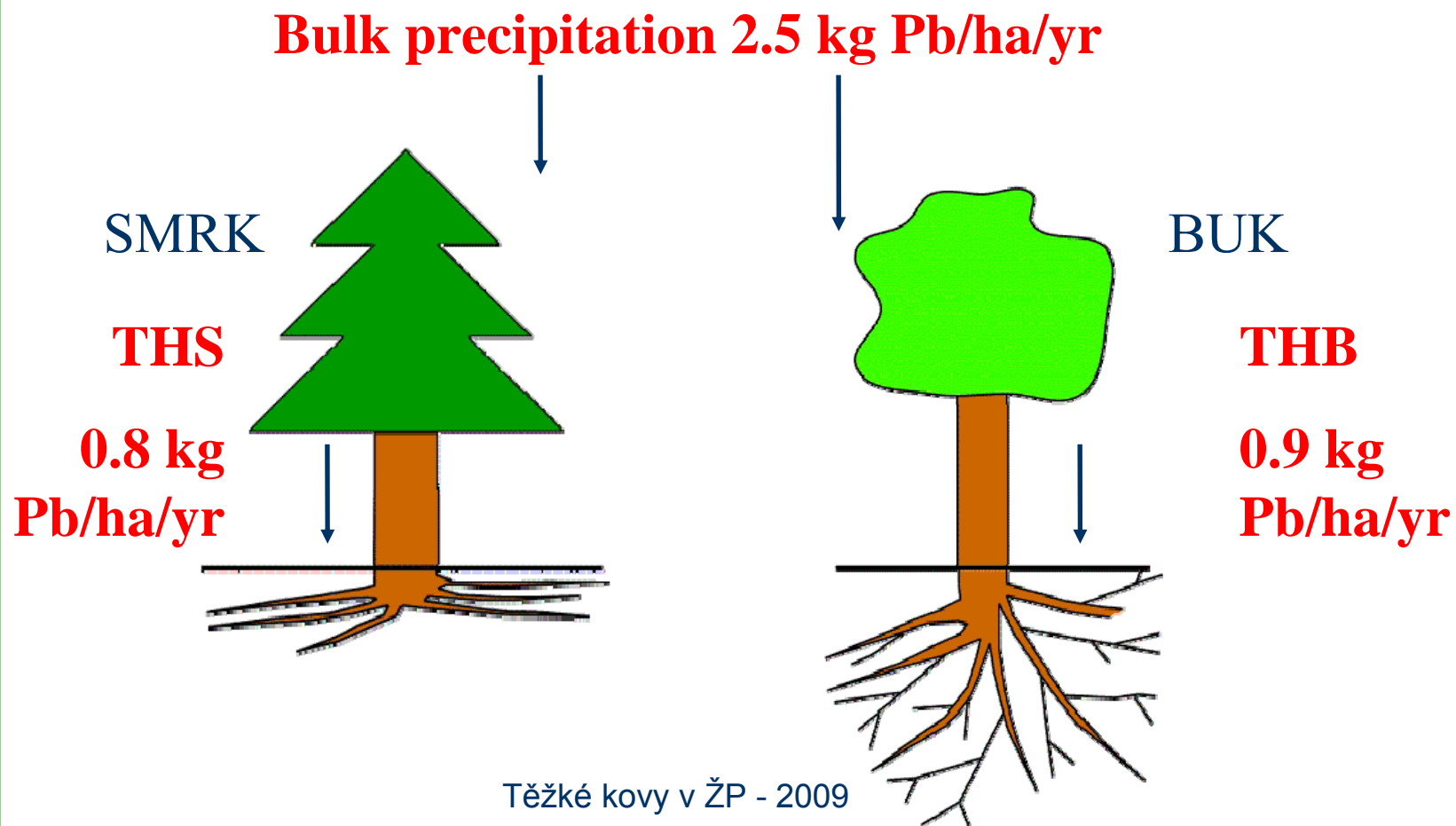

Throughfall = podkorunové srážky

- původní složení srážek nad korunami stromů
- smytý atmosférický aerosol usazený na povrchu
- rozpouštěné plynné látky a jejich produkty zachycené adsorpcí na povrchu asimilačních orgánů
- vyloužené metabolické produkty vegetace z povrchu asimilačních orgánů
- celkový vzrůst koncentrace složek vlivem částečného odpařování vody v korunách stromů
- úbytek některých komponent v důsledku jejich vstřebání povrchem asimilačních orgánů

Podkorunová depozice v ČR

experimentální povodí

- přepad

Půda

Horizonty (ideální profil)

- O (organický)
- A (minerální)
- B (dtto)
- C (dtto)

- R (reziduální hornina)

FREDERIC R. SIEGEL

ENVIRONMENTAL GEOCHEMISTRY OF
POTENTIALLY TOXIC METALS

Springer, 218 pp. with 40 figures and 33 tables, 2002.

TK v půdě

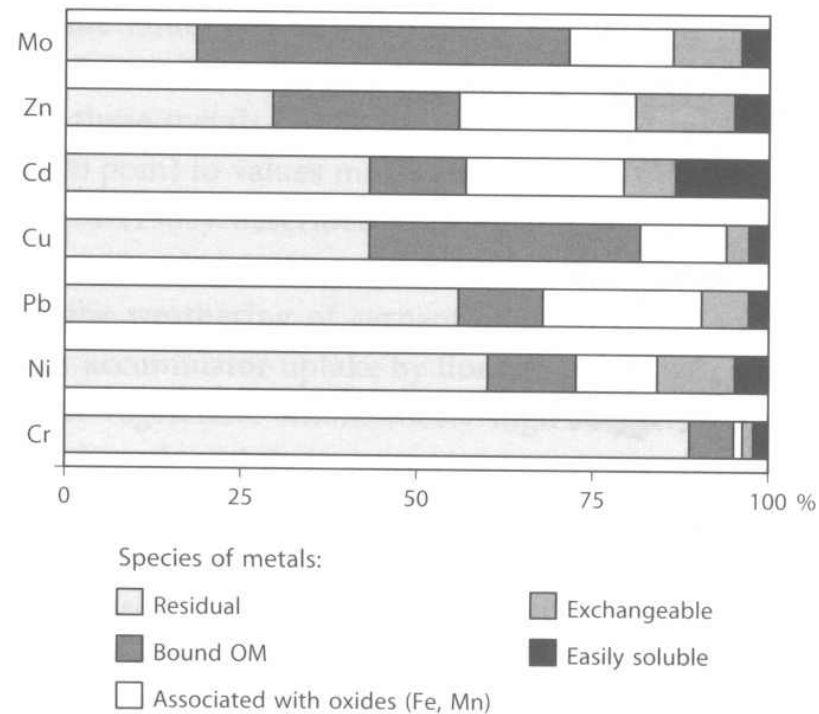

Fig. 6-3. Distribution of some potentially toxic metals in solid phases of soils in Poland (after Kabata-Pendias, 1993). Distributions in sediments are similar

Profily půdou - koncentrace, extrakce

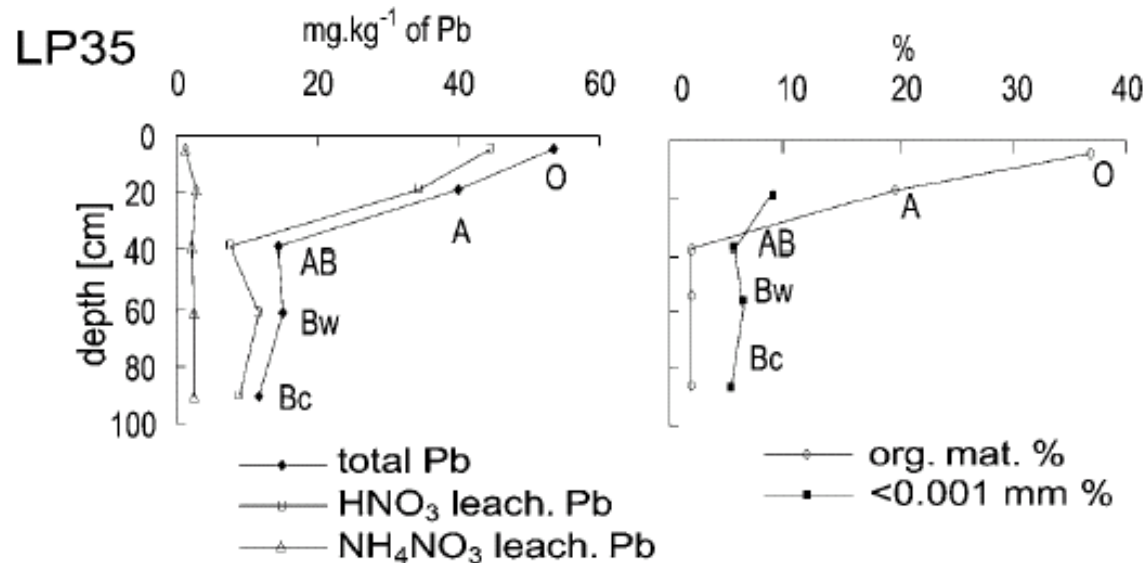
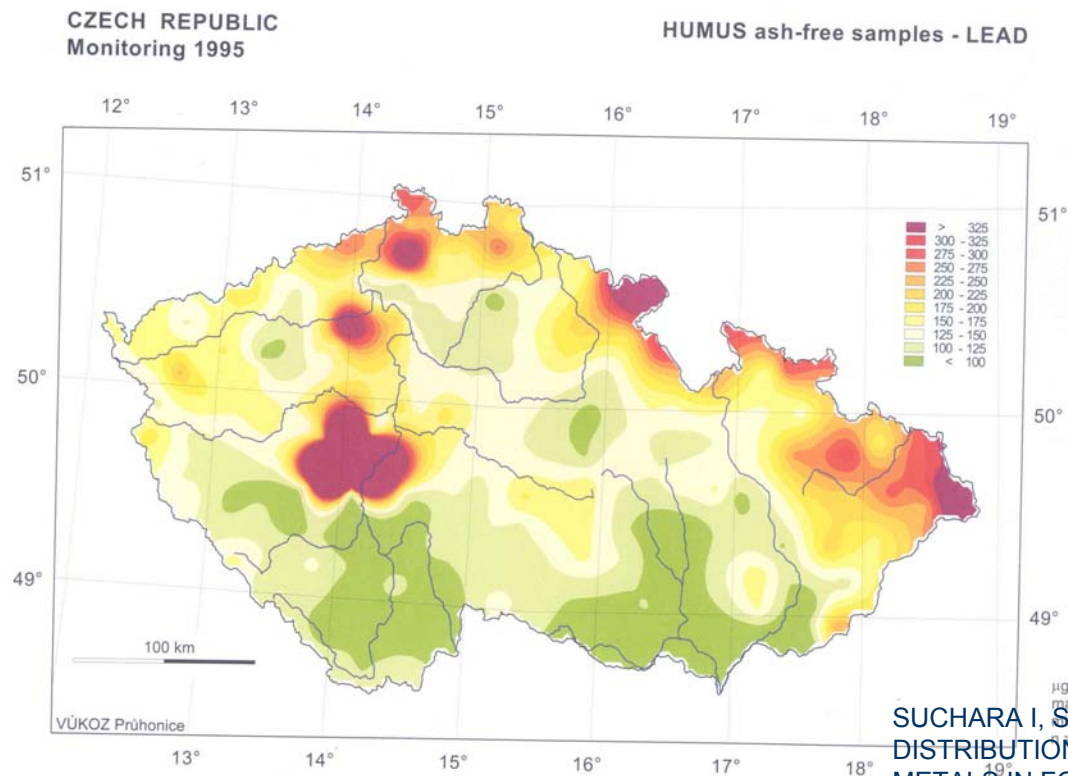

Figure 2. Data from two soil profiles at LP catchment: (left) – total and leachable Pb concentrations; (right) – content of organic material and finest particles (<0.001 mm).

NAVRÁTIL T, VACH M, SKŘIVAN P, MIHALJEVIČ M, DOBEŠOVÁ I
DEPOSITION AND FATE OF LEAD IN A FORESTED LANDSCAPE
LESNÍ POTOK, CENTRAL CZECH REPUBLIC

Water Air Soil Pollution: Focus 4, 2004.

Humus – mapy isolinií

SUCHARA I, SUCHAROVA J
DISTRIBUTION OF SULPHUR AND HEAVY
METALS IN FOREST FLOOR HUMUS OF THE
CZECH REPUBLIC
Water, Air and Soil Pollution
2002

Mapy isolinií – ČR

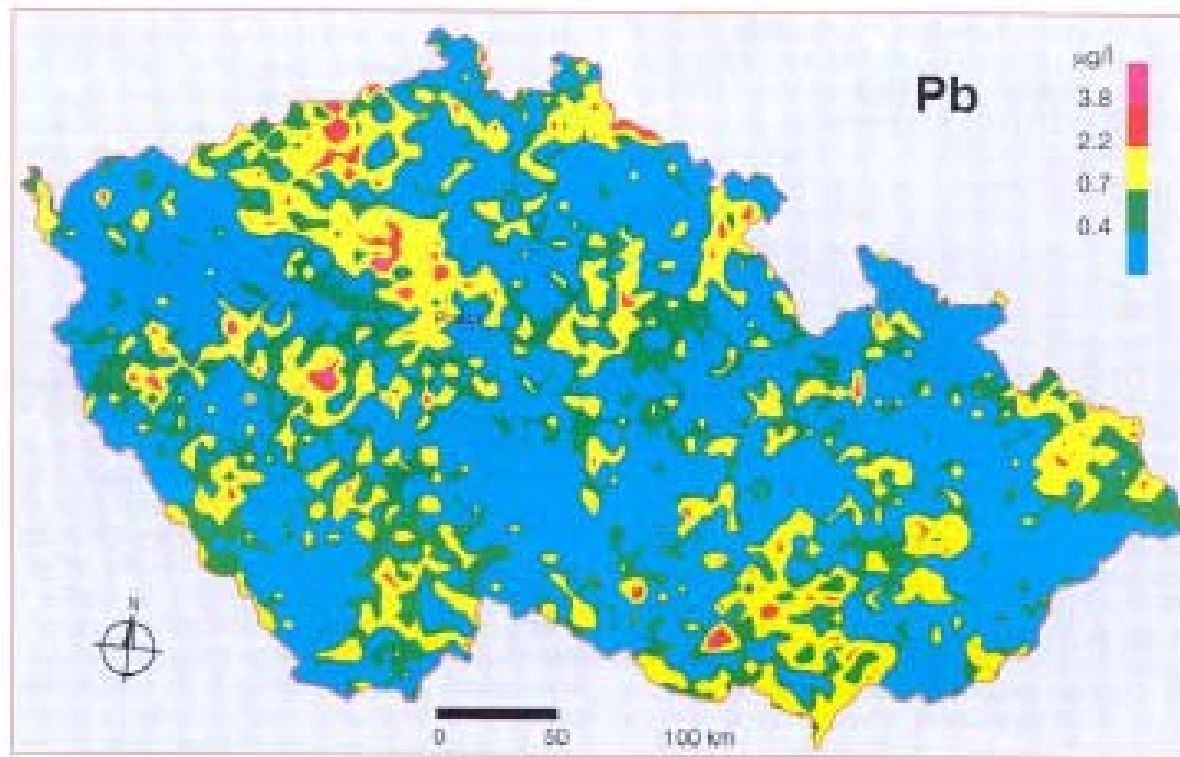

Fig. 8. Concentrations of lead in brooks of the Czech Republic.
Contours separate territory with concentrations of Pb in grid below detection limits, at 75, 90 and 95 quantile.

Mapy isolinií – ČR

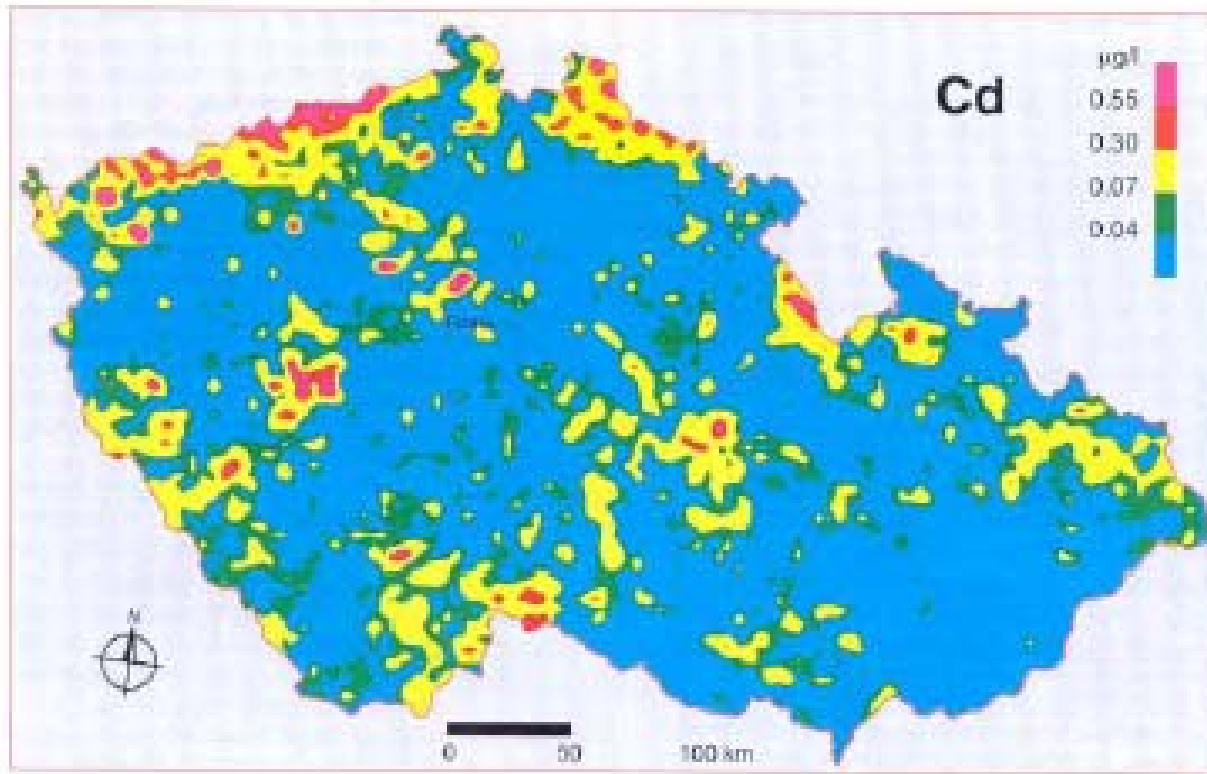

Fig. 7. Concentrations of cadmium in brooks of the Czech Republic.
Contours separate territory with concentrations of Cd in grid below detection limit at 75, 90 and 95 quantile.

Isolinie pH

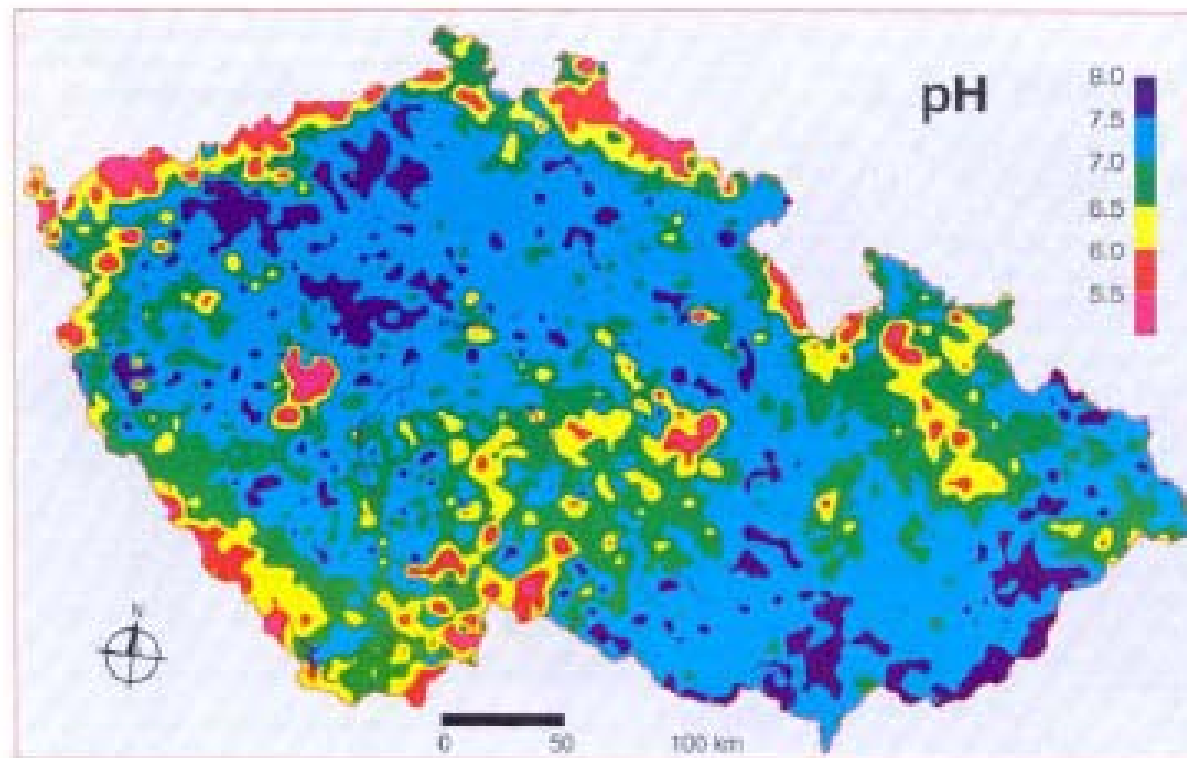
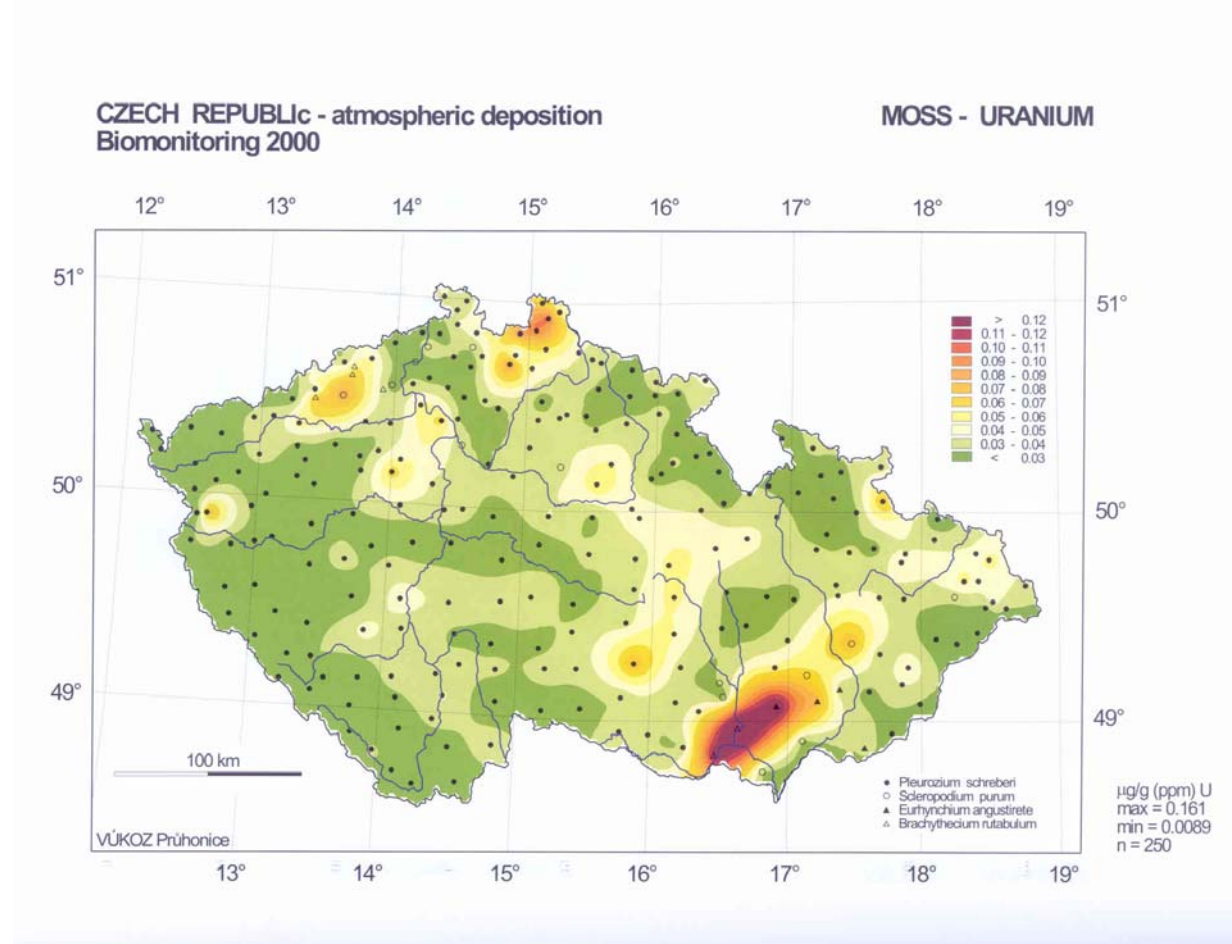

Fig. 4. The pH values in brooks of the Czech Republic

Black box

Mech – mapa isolinií

SUCHARA I, SUCHAROVA J
DISTRIBUTION OF SULPHUR AND HEAVY
METALS IN FOREST FLOOR HUMUS OF THE
CZECH REPUBLIC
Water, Air and Soil Pollution
2002

malá povodí

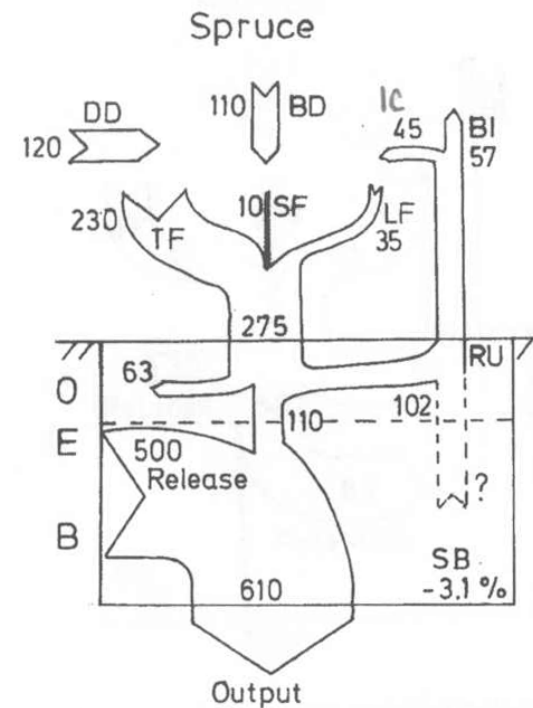
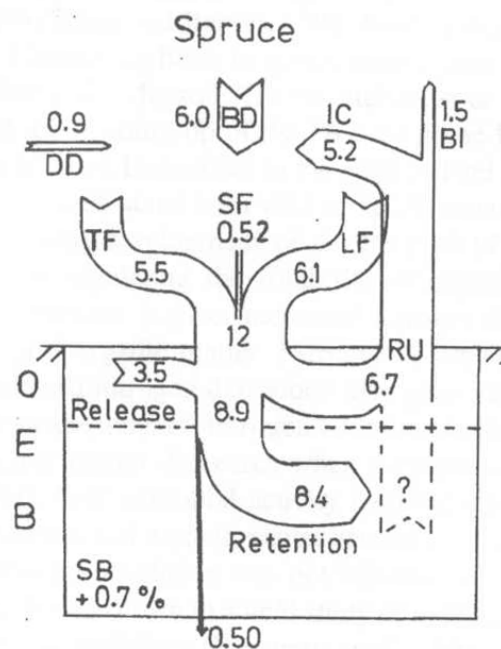

Látkové toky

$$\text{vstupy} - \text{výstupy} = \text{net}$$

- vstupy - atmosférická depozice, zvětrávání, antropogenní ...
- výstupy – odtok, plynné emise z půdy, těžba...

Rozdíly v látkových tocích

B. BERGKVIST

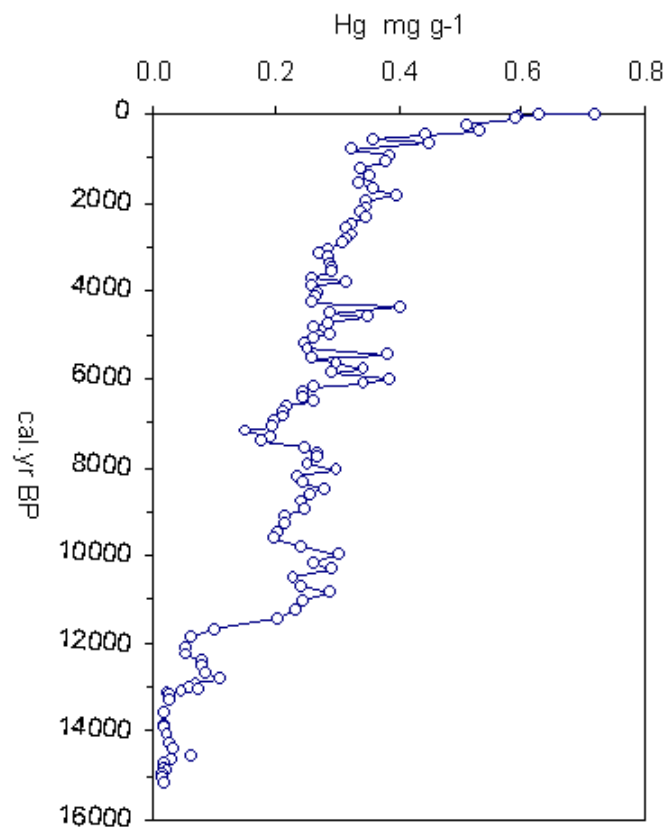
CHANGING OF LEAD AND CADMIUM POOLS OF SWEDISH FOREST SOILS

Water, Air, Soil and Pollution: Focus 1, Vol. 74, pp. 371-383, 2001.

Geochemické archivy

- profily v ledu
- sedimentech
- rašelině
- letokruhy dřevin
- zarostlé kapsy kůry
- ...

Archivy – jezerní sedimenty

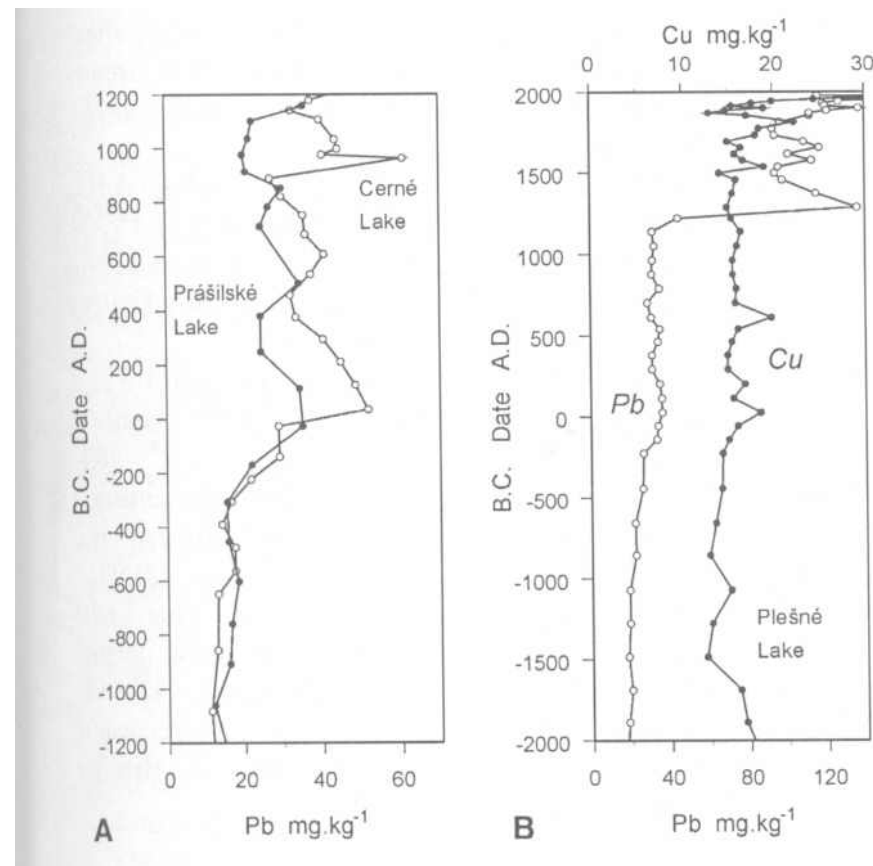

Šumavská jezera

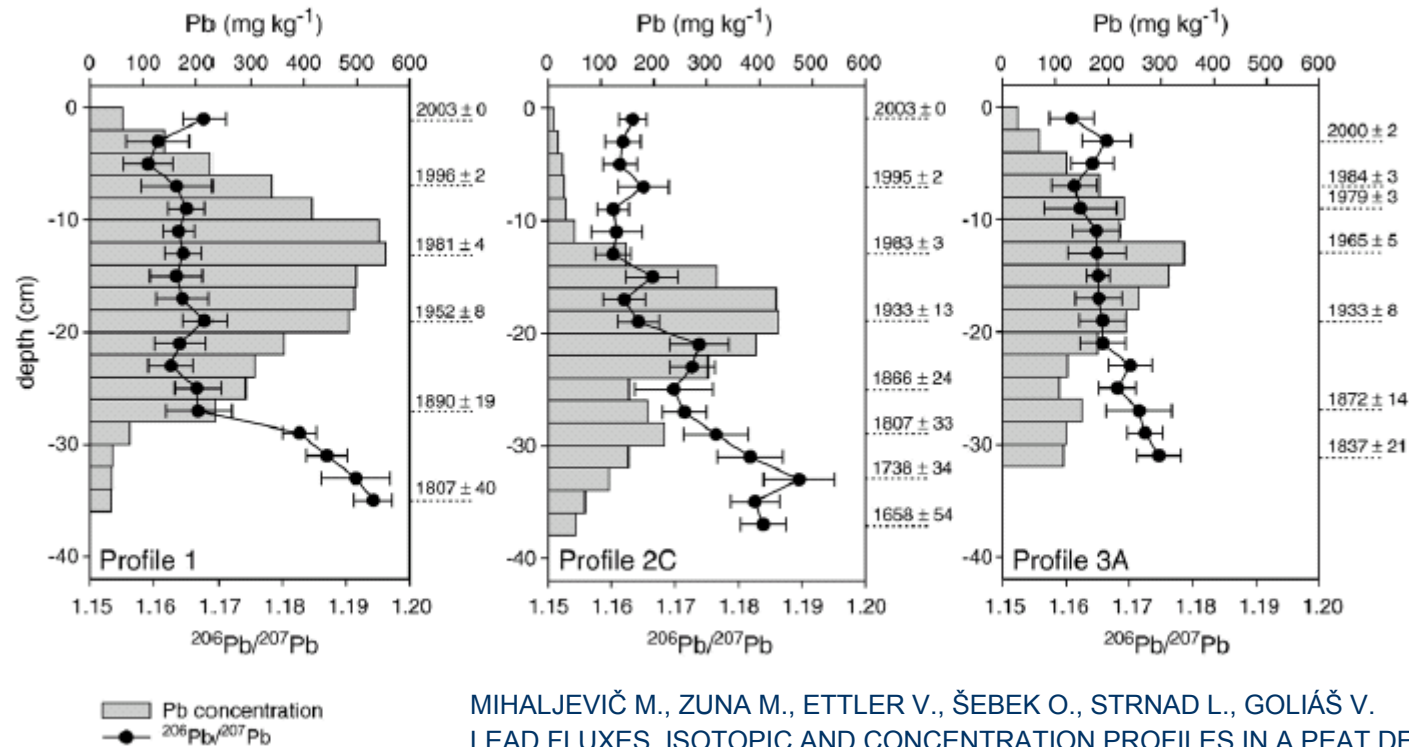
Josef Veselý
ČGS

Archivy – jezerní sedimenty

Archivy – rašelinné profily

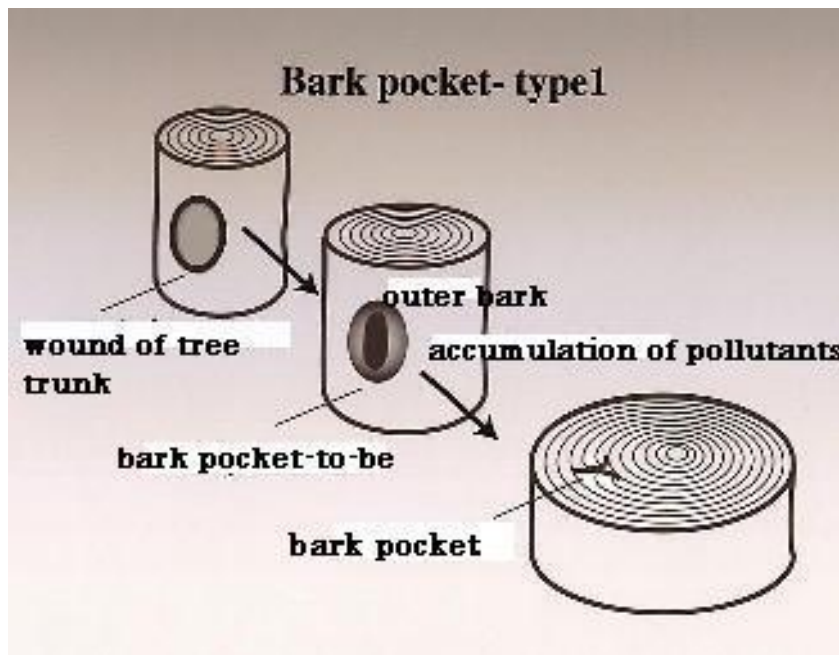

MIHALJEVIČ M., ZUNA M., ETTLER V., ŠEBEK O., STRNAD L., GOLIÁŠ V.
LEAD FLUXES, ISOTOPIC AND CONCENTRATION PROFILES IN A PEAT DEPOSIT NEAR A LEAD SMELTER (PŘÍBRAM, CZECH REPUBLIC)
Science of the Total Environment ??, 2006.

Profily letokruhy dřevin

Profily zarostlé kapsy - kůry

vzorkování - půdy

.....

kopané sondy

kopané sondy

zpracování vzorků - půdy

- ⇒ sušení (lyofilizace)
- ⇒ sítování (2 mm)
- ⇒ homogenizace (kvartace, mletí)
- ⇒ rozklad vzorku (HNO_3 , HF...dle typu vzorku)

vzorkování - vody

povrchová voda
podzemní voda
srážky

...

vzorkování – půdní vody

lysometry

O1 (2 cm)

Of (5 cm)

Oh (7cm)

zpracování vzorků - voda

⇒ filtrace (0,45 μ m)

⇒ stabilizace (HNO₃)

analýza TK

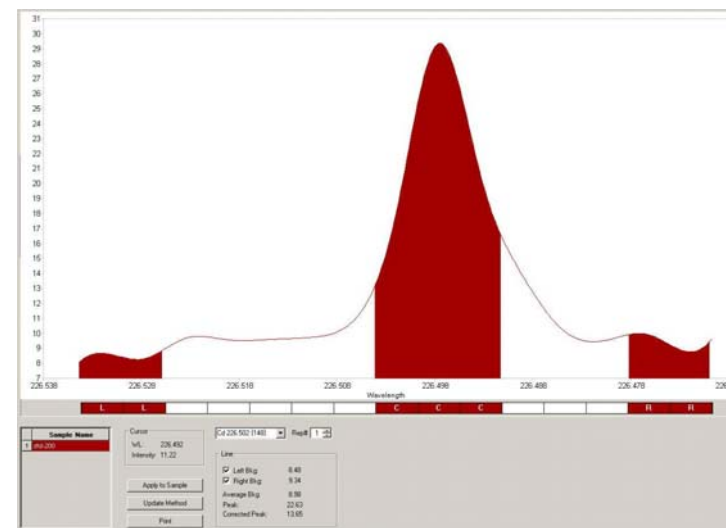
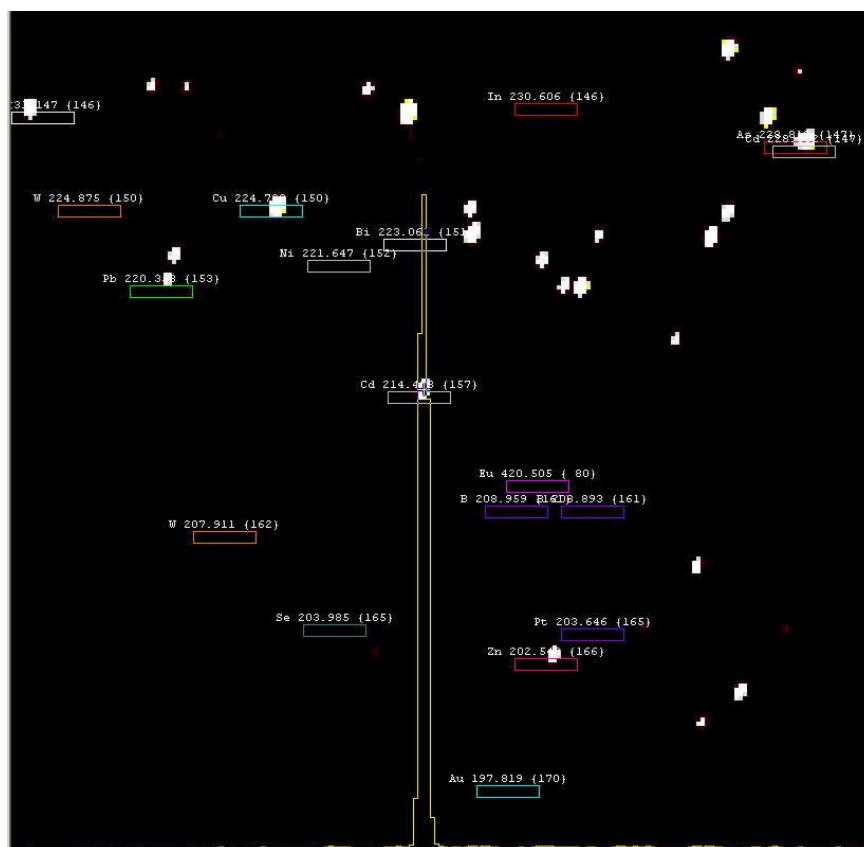
stopové množství ⇒

- AAS
- ICP-MS
- ICP-OES
- ....

CV-AAS (AMA-254)

př. ICP-OES

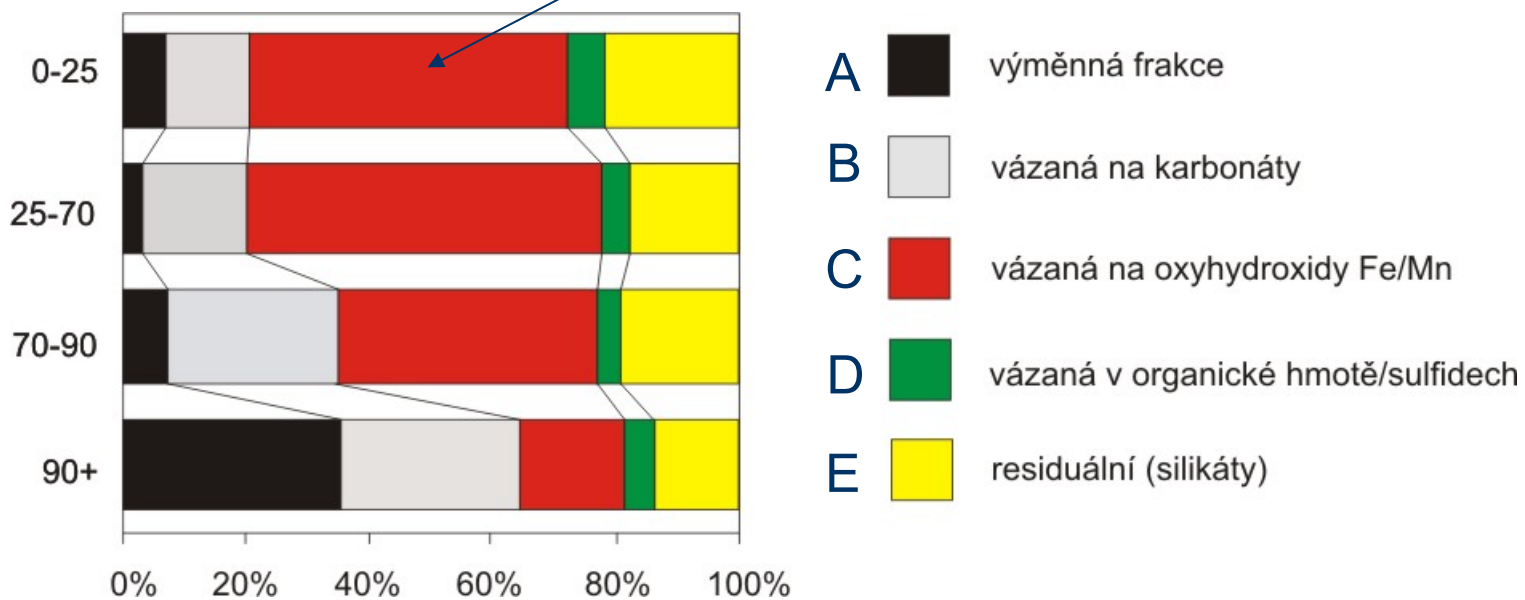
Těžké kovy v ŽP - 2009

analýza - chemické formy TK

sekvenční extrakce

(Tessier et. al., 1979)

preferenční vazba na
oxyhydroxidy Fe/Mn

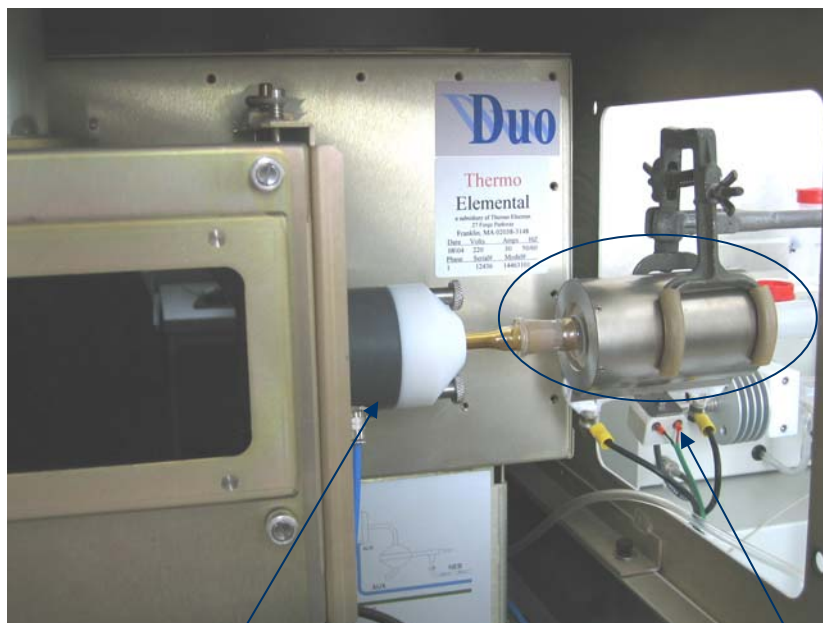

mobilitní faktor (MF)

$$MF = (A+B) / (A+B+C+D+E)$$

analýza - chemické formy Hg

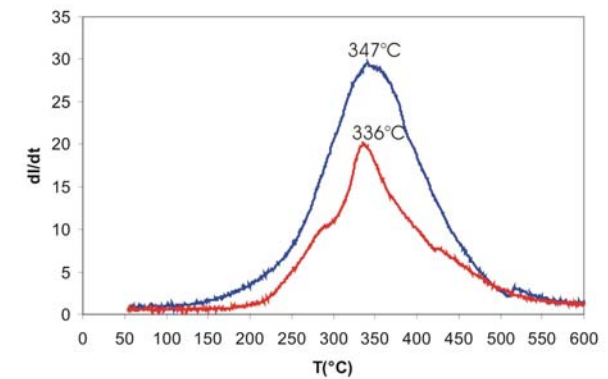
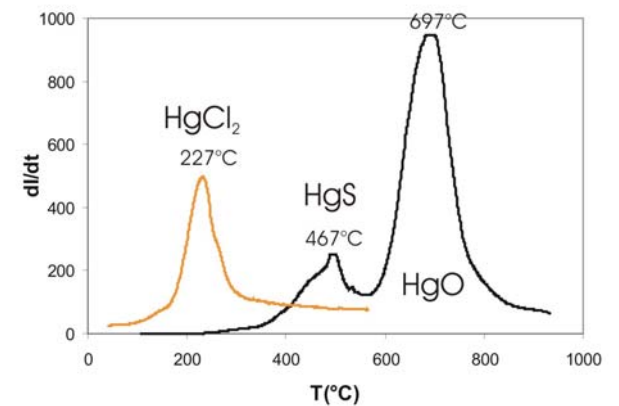
termo-desorpční analýza

ICP-OES

pyrolyzní pítka

Těžké kovy v ŽP - 2009

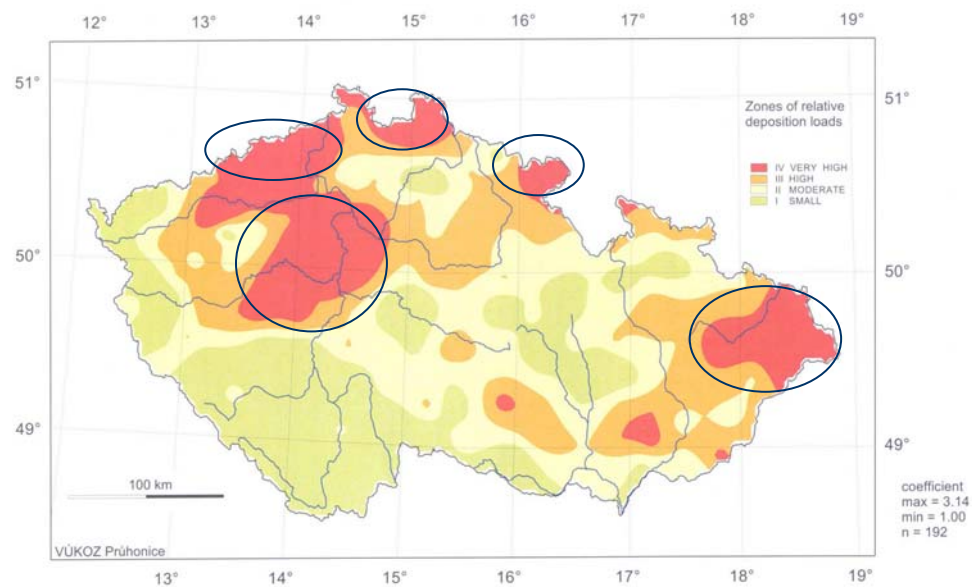

— kaolin

— montmorillonit

TK humus

„hot spots“:

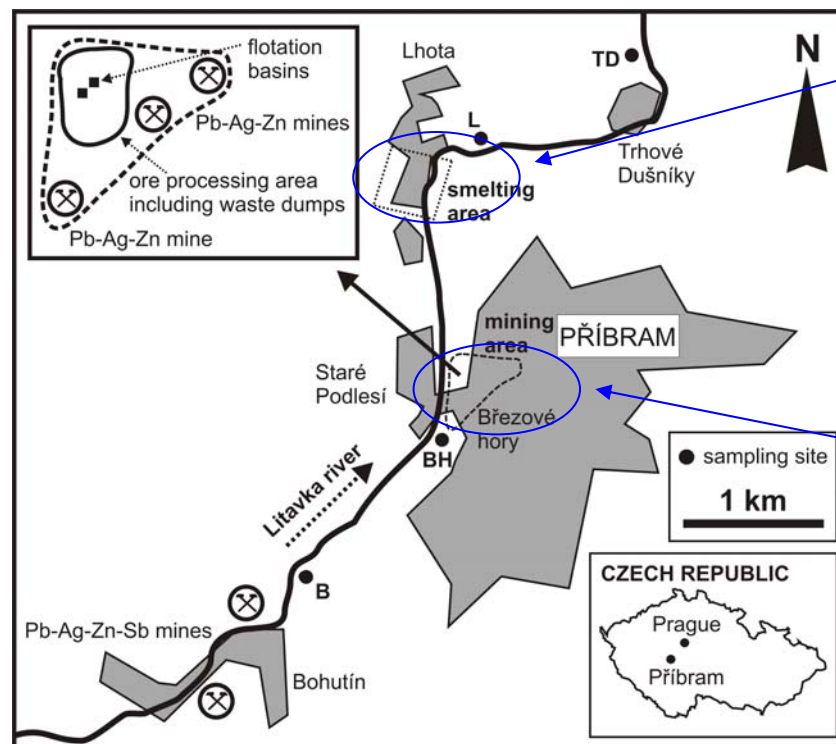
SUCHARA I, SUCHAROVÁ J
DISTRIBUTION OF SULPHUR AND HEAVY METALS IN FOREST FLOOR HUMUS OF THE CZECH REPUBLIC
Water, Air, Soil Pollut. 136: 289-316, 2002

Těžké kovy v ŽP - 2009

1. kontaminace po těžbě (Pb-Ag-Zn zrudnění)

Příbram

Kovohutě Příbram a.s.
1786 – 1972 zpracování Pb
rud
dnes - sekundární zpracování
Pb akumulátorů

těžba Pb, Ag

Příbram

Březové Hory

Kovohutě Příbram a.s.

Pb – půdy

- porovnání lesní – zemědělské půdy

lesní půda
35 300 mg.kg⁻¹

zemědělská půda
1 233 mg.kg⁻¹

max. přístupné obsahy: 140 mg.g⁻¹ (výluh lučavkou, vyhláška MŽP)

ETTLER ET. AL.

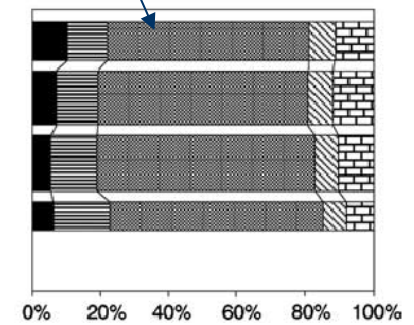
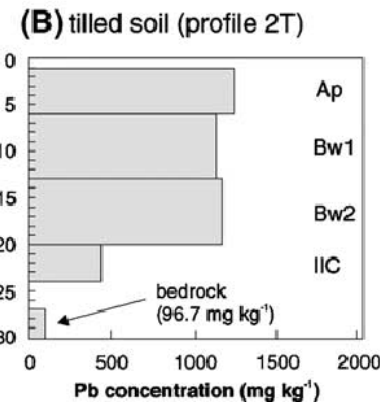
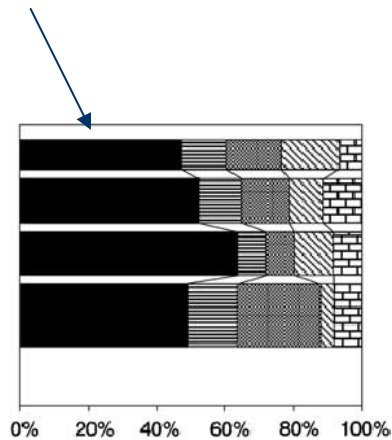
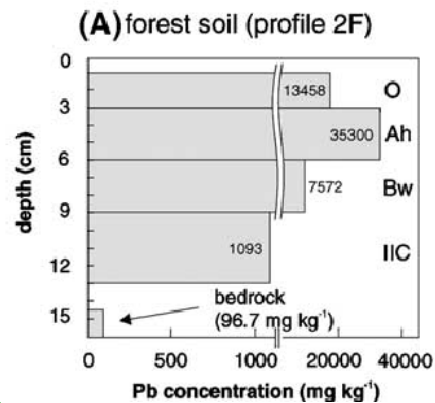
CONTRASTING LEAD SPECIATION IN FOREST AND TILLED SOILS HEAVILY POLLUTED BY LEAD METALLURGY
Chemosphere 58(10): 1449-59, 2005

Těžké kovy v ŽP - 2009

chemické formy Pb – sekvenční extrakce

výměnná + organická frakce

Fe-Mn oxidy

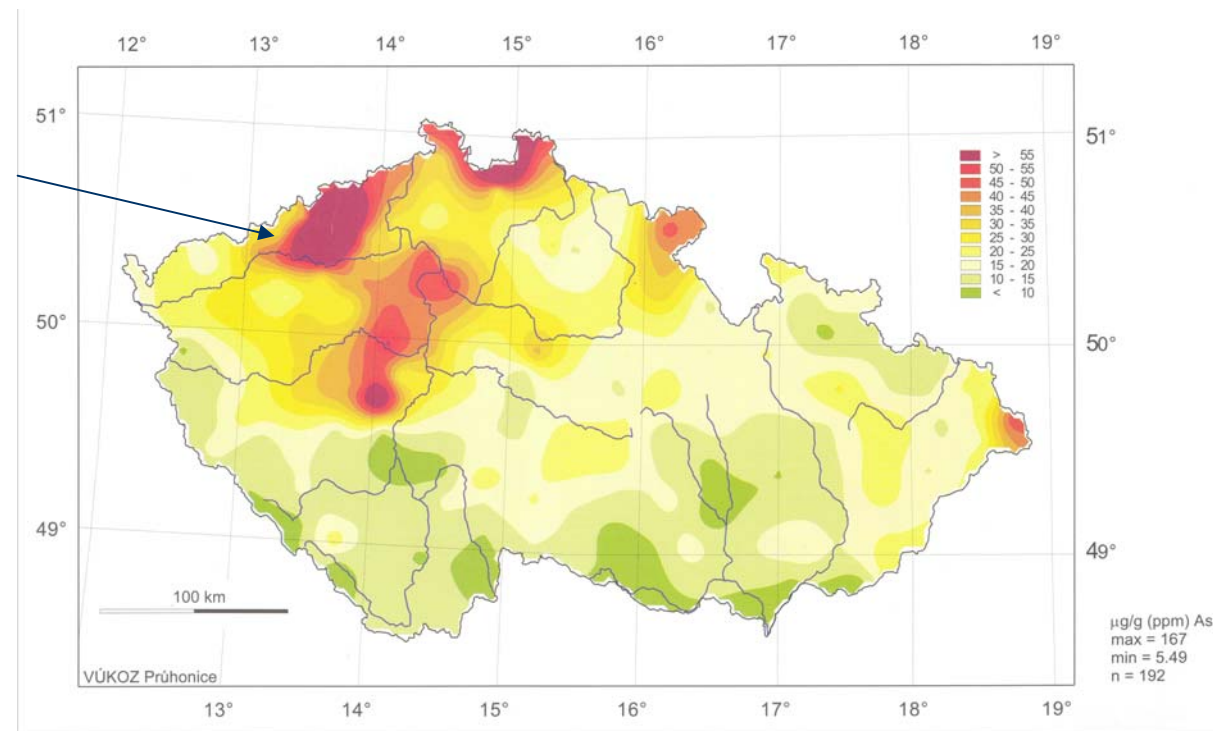

MF: lesní 72 %
zemědělské půdy 30 %

- A - exchangeable (salt-displaceable)
- ▨ B - acid extractable (bound to carbonates)
- ▩ C - reducible (bound to Fe and Mn oxides)
- ▧ D - oxidisable (bound to organic matter)
- ▤ E - residual (bound to silicates)

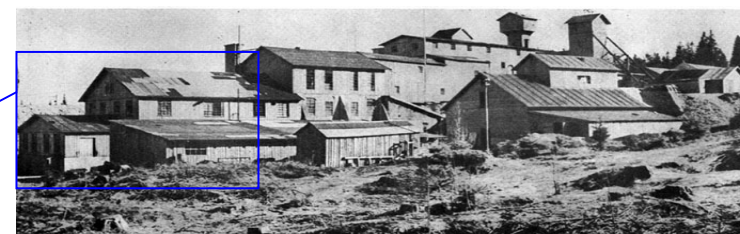
Humus – mapy isolinií As

Přebuz

3. lokální kontaminace As po těžbě kasiteritu (SnO_2)

Přebuz (Krušné hory)

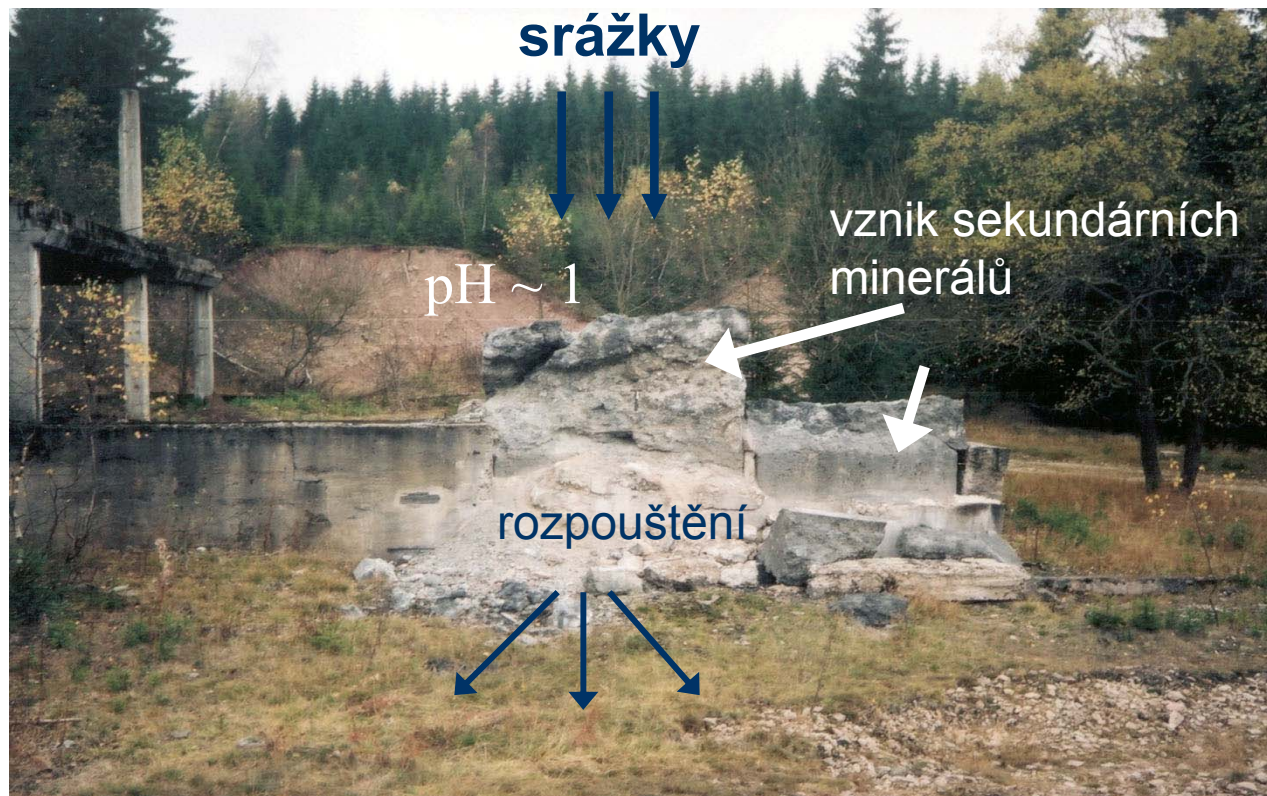
úpravna a sklad As koncentrátu (1948)

těžba a zpracování Sn a As
(od 13.stol. - 1958)

koncentrát po úpravě rudy —
65 wt % As

- zvětrávání sulfidických minerálů As
arsenopyrit (FeAsS) a löllingit (FeAs_2)
- příp. disperze As do okolí

toxicita As: $\text{As}^{3+} > \text{As}^{5+} > \text{organické formy}$

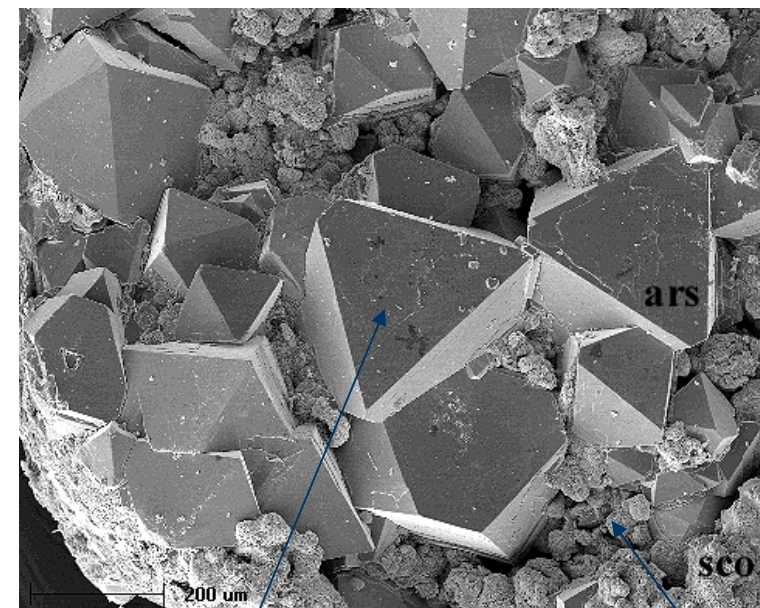
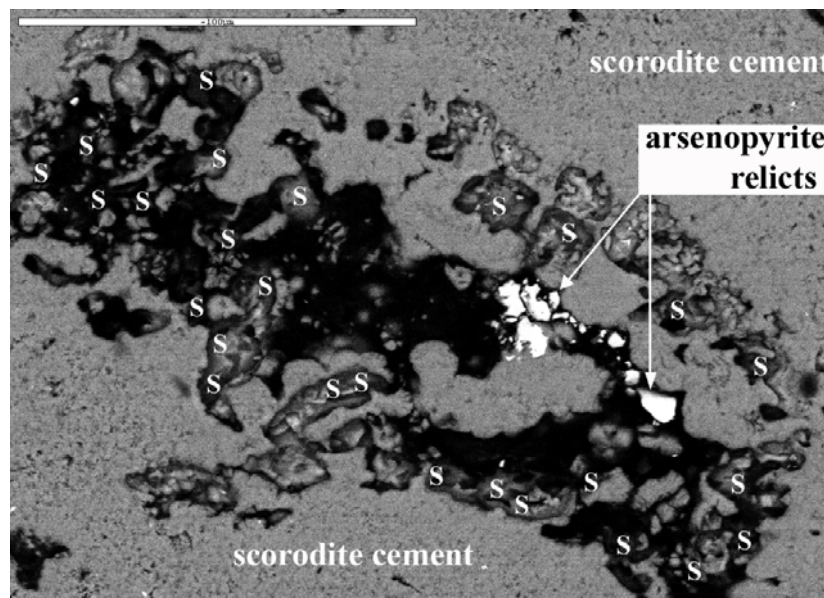
roztoky bohaté As unikají do okolí haldy koncentrátu

Těžké kovy v ŽP - 2009

mineralogické studium

sekundární minerály As:

silně zvětralý vzorek –
rozpuštěný arsenopyrit

arsenolit (As₂O₃)

scorodit

geochemické studium

orientační loužící experimenty: 3hod $\Rightarrow$ 2920 mg.L⁻¹

3dny $\Rightarrow$ 10 238 mg.L⁻¹

obsah As : P1: 730 – 2600 mg.kg⁻¹, P2: > 13 600 mg.kg⁻¹

$\Rightarrow$ rozpouštění sekundárních fází

$\Rightarrow$ odnos As do okolí

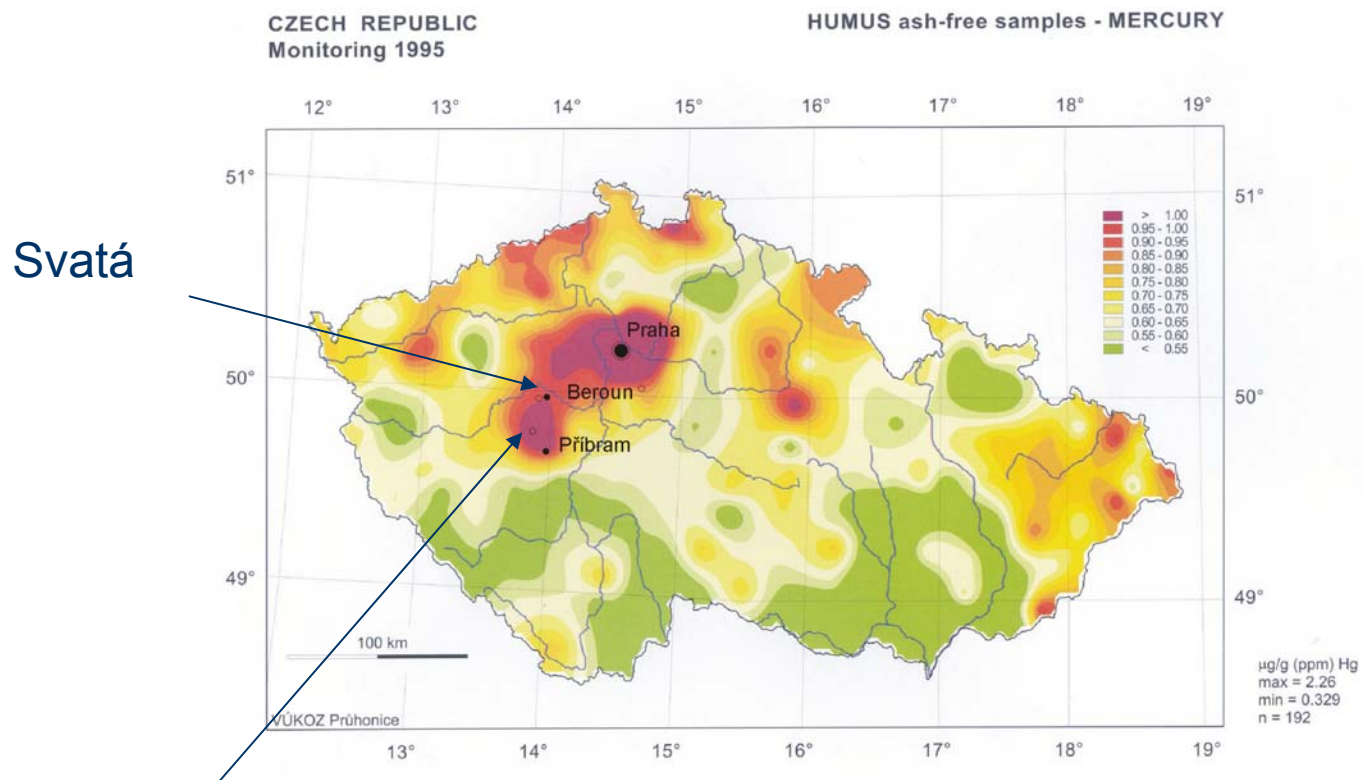

MICHAL FILLIPI

OXIDATION OF THE ARSENIC-RICH CONCENTRATE AT THE PŘEBUZ ABANDONED
MINE (ERZGEBIRGE MTS.,CZ): MINERALOGICAL EVOLUTION

Sci Tot Env 322 (2004) 271-282

Humus – mapy isolinií Hg

Svatá

Jedová hora

3. lokální kontaminace Hg po těžbě cinabarytu (HgS)

Jedová hora

těžba od 17. stol. do 80. let 19. stol.

Svatá

foto D.Velebil

těžba od 16. stol. do r. 1760

Těžké kovy v ŽP - 2009

-
-
- míra kontaminace
  - mobilita Hg $\Rightarrow$ studium chemických forem Hg

Hg v půdách

půdy: 20 - 150 ng.g⁻¹

max. přístupné obsahy: 800 ng.g⁻¹ (vyhláška MŽP)

Svatá: 700 – 1200 ng.g⁻¹

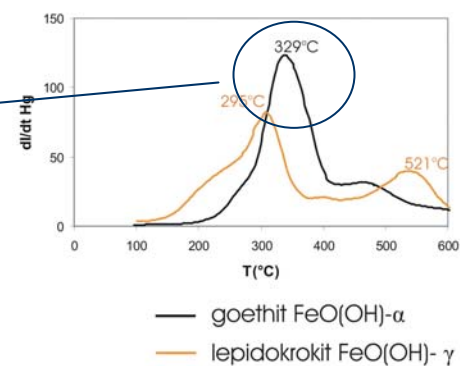
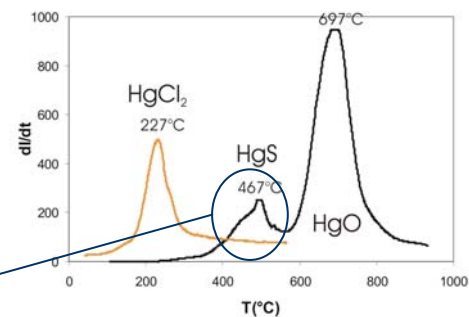
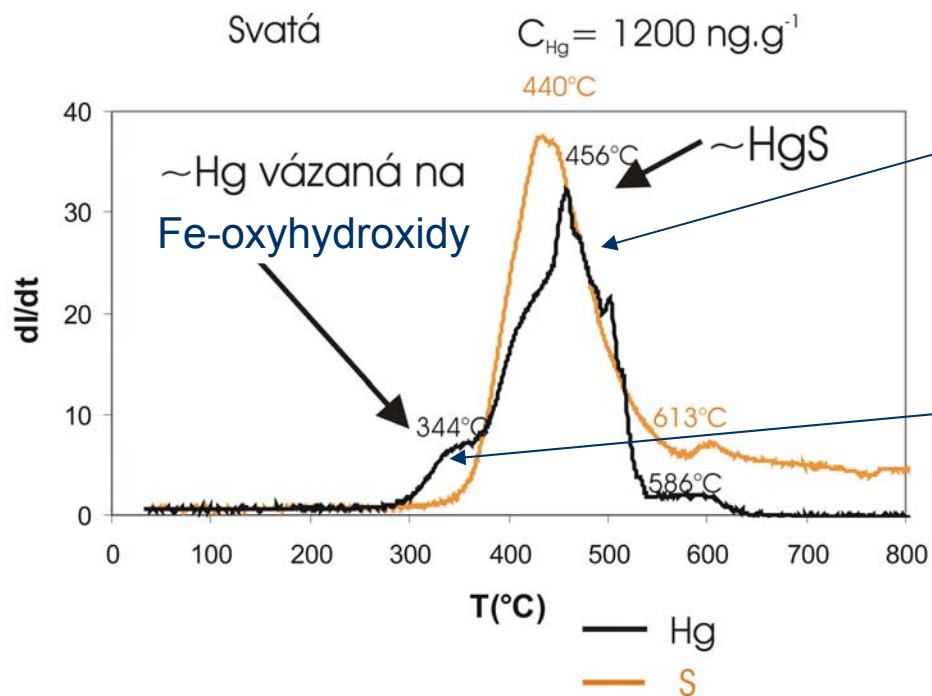
Jedová hora: 33 000 – 107 000 ng.g⁻¹

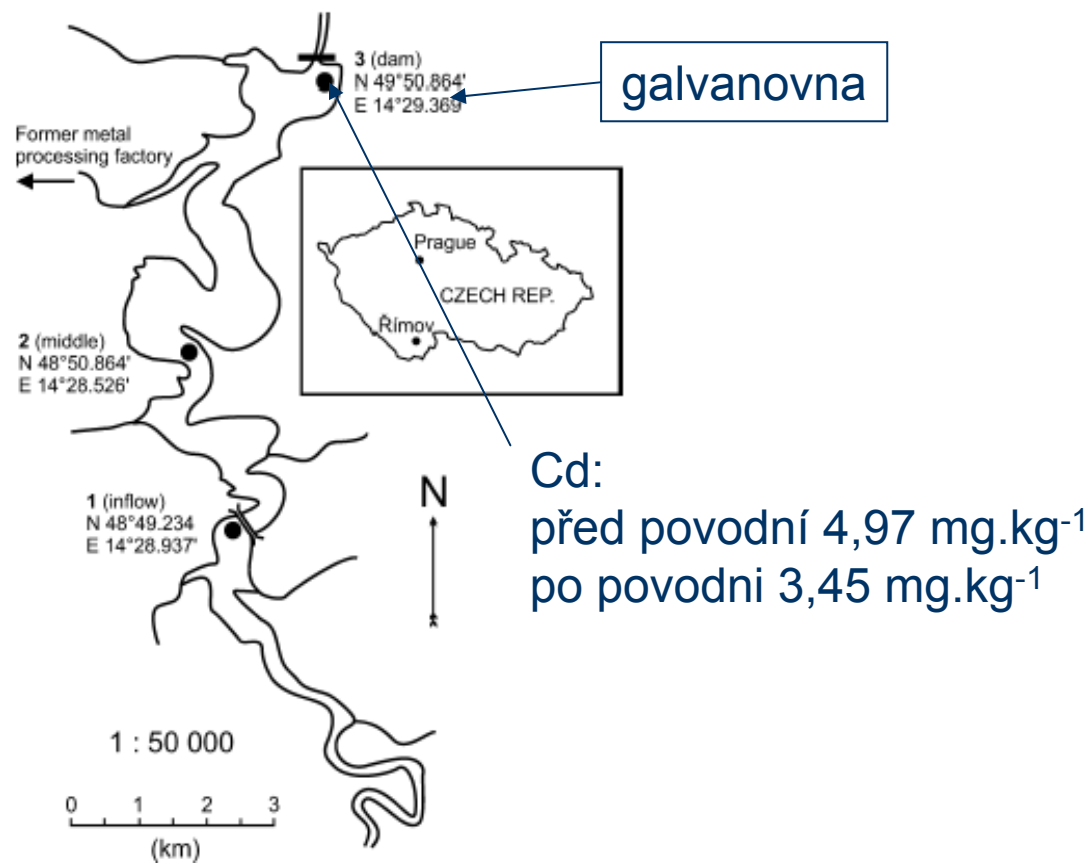
chemické formy Hg

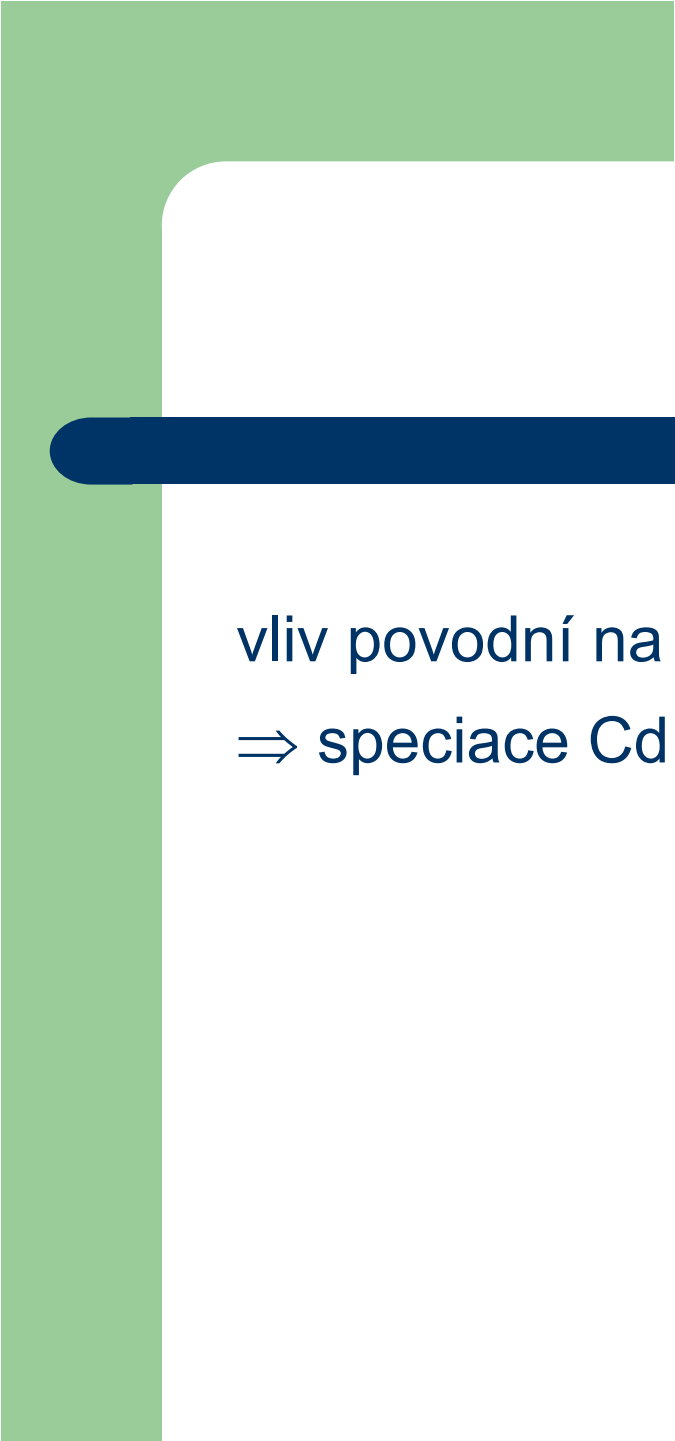
thermo-desorpční analýza

4. mobilita Cd - sedimenty

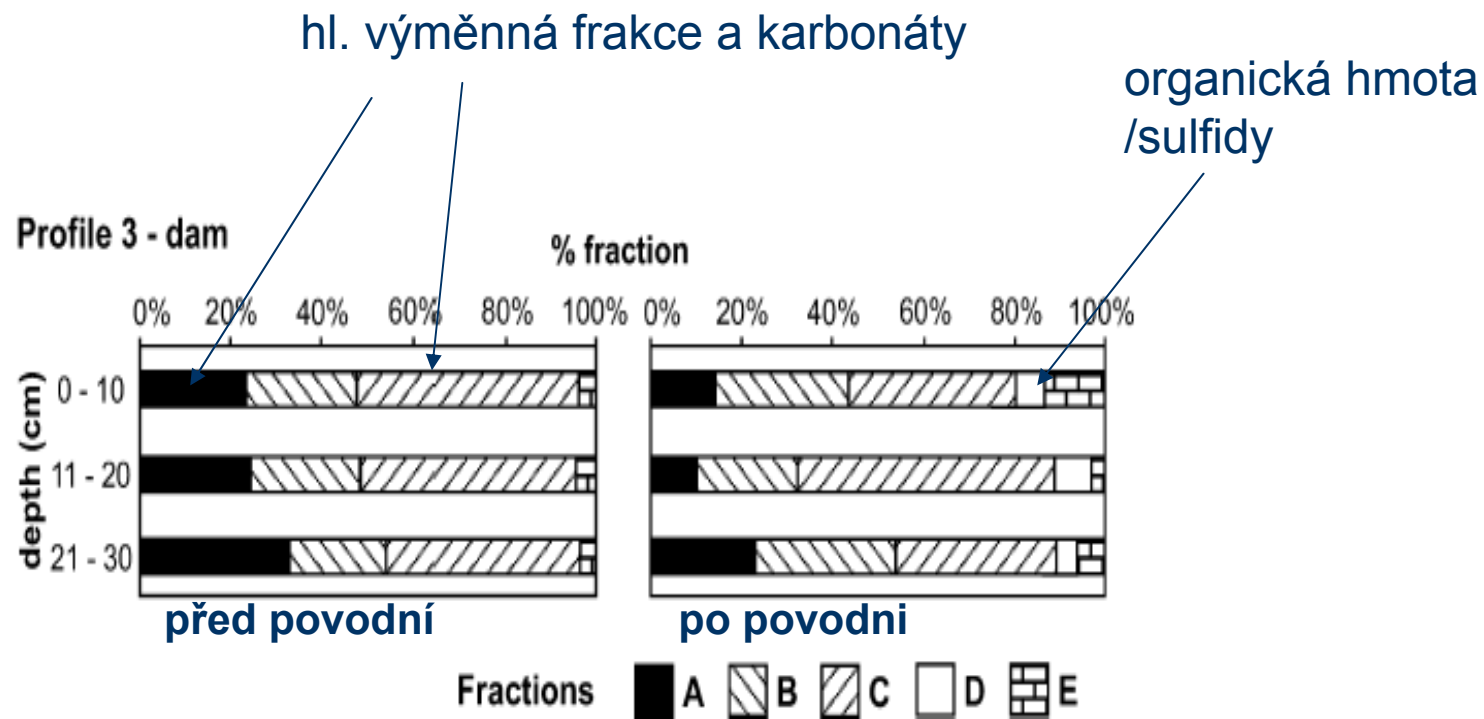
přehrada Římov

vliv povodní na zadržování/mobilitu TK v sedimentech
⇒ speciace Cd před a po povodni (2002)

speciace Cd - sekvenční extrakce

mobilita Cd

- mobilitní faktor (MF)

Cd: před povodní MF 60% ⇒ po 50%

⇒ více Cd vázáno na OM (přinesena povodní)

- ovlivnění geochemických podmínek

CHRASTNÝ V. ET AL.
EFFECTS OF FLOODING ON LEAD AND CADMIUM SPECIATION IN SEDIMENTS FROM A DRINKING
WATER RESERVOIR
Environ Monit Assess 118: 113-123, 2006.

Tuhé emise

- problémy s čistotou ovzduší
- současná situace
- pevné částice

Kraj: Moravskoslezský			10.12.2009 09:00 - 10:00 SEČ					
Kód	Lokalita	Vlastník	Kvalita ovzduší	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀
				1h µg/m ³	1h µg/m ³	8h µg/m ³	1h µg/m ³	1h µg/m ³
TBKRA	Bílý Kříž	ČHMÚ		3,5	9,2		33,7	
TBOMA	Bohumín	ČHMÚ	5 - špatná	21,8	35,4			77,0
TCERA	Červená	ČHMÚ					26,9	
TCTNA	Český Těšín	ČHMÚ	4 - vyhovující	10,4	43,6			65,0
TFMIA	Frýdek-Místek	ČHMÚ	4 - vyhovující	15,2	44,4			70,0
THARA	Haviřov	ČHMÚ	4 - vyhovující	10,7	36,5			66,0
TKARA	Karviná	ČHMÚ	4 - vyhovující	13,3	40,2		1,0	64,0
TOBAK	Ostrava-Bartovice	ZÚ						
TOCBA	Ostrava-Československá (hot spot)	ČHMÚ			50,5	1433,3		
TOFFA	Ostrava-Fifejdy	ČHMÚ	4 - vyhovující	12,0	43,4		6,8	59,0
TOMHK	Ostrava-Mariánské Hory	ZÚ						
TOPRA	Ostrava-Přivoz	ČHMÚ	4 - vyhovující	12,2	48,0	599,8		69,0
TORVA	Orlová	ČHMÚ	5 - špatná					81,0
TOVKA	Opava-Kateřinky	ČHMÚ	3 - uspokojivá	8,3	33,9			48,0
TOZRA	Ostrava-Zábřeh	ČHMÚ	4 - vyhovující	10,4	41,9			70,0
TSTDA	Studénka	ČHMÚ	3 - uspokojivá	5,3	29,1		9,2	44,0
TTRKA	Třinec-Kanada	MÚTř	3 - uspokojivá					40,0
TTROA	Třinec-Kosmos	ČHMÚ	4 - vyhovující	10,7	35,4		4,0	55,0
TVERA	Věřňovice	ČHMÚ	4 - vyhovující	9,1	23,7			65,0

Tuhé emise

- spalovací procesy – automobily, lokální topeniště, důlní činnost, elektrárenské emise atd.

Kraj: Hlavní město Praha			10.12.2009 09:00 - 10:00 SEČ	SO ₂	NO ₂	CO	O ₃	PM ₁₀
Kód	Lokalita	Vlastník	Kvalita ovzduší	1h µg/m ³	1h µg/m ³	8h µg/m ³	1h µg/m ³	1h µg/m ³
Střed Prahy			3 - uspokojivá					
AKALA	Pha8-Karlín	ČHMÚ		6,9				28,0
ALEGA	Pha2-Legerova (hot spot)	ČHMÚ			131,8	1794,8		
AMLYA	Pha5-Mlynářka	ČHMÚ	4 - vyhovující		47,6			67,0
AREPA	Pha1-nám. Republiky	ČHMÚ	2 - dobrá		37,7		6,8	28,0
ARIEA	Pha2-Riegrový sady	ČHMÚ	2 - dobrá	3,2	37,7			22,0
ASMIA	Pha5-Smíchov	ČHMÚ	5 - špatná		77,9	878,3	3,2	83,0
AVRSA	Pha10-Vršovice	ČHMÚ	3 - uspokojivá	7,7	42,1			45,0
AVYNA	Pha9-Vysočany	ČHMÚ	3 - uspokojivá	3,2	44,2	800,5	1,0	45,0

Elektrárenské popílký

Tabulka 1 Parametry ohnišť pro spalování uhlí

Spalovací režim	Teplota spalování [°C]	Druh uhlí	Optimální zrnitost [mm]
Výtavné ohniště	1350-1550	černé	0-0,2
Granulační ohniště	950-1100; 1100-1250	hnědé	0-2
Fluidní ohniště-ST*	800-850	černé, hnědé	1,6-6,5
Fluidní ohniště-CIR**	800-850	černé, hnědé	<6,5

ST* - fluidní ohniště se stacionární fluidní vrstvou

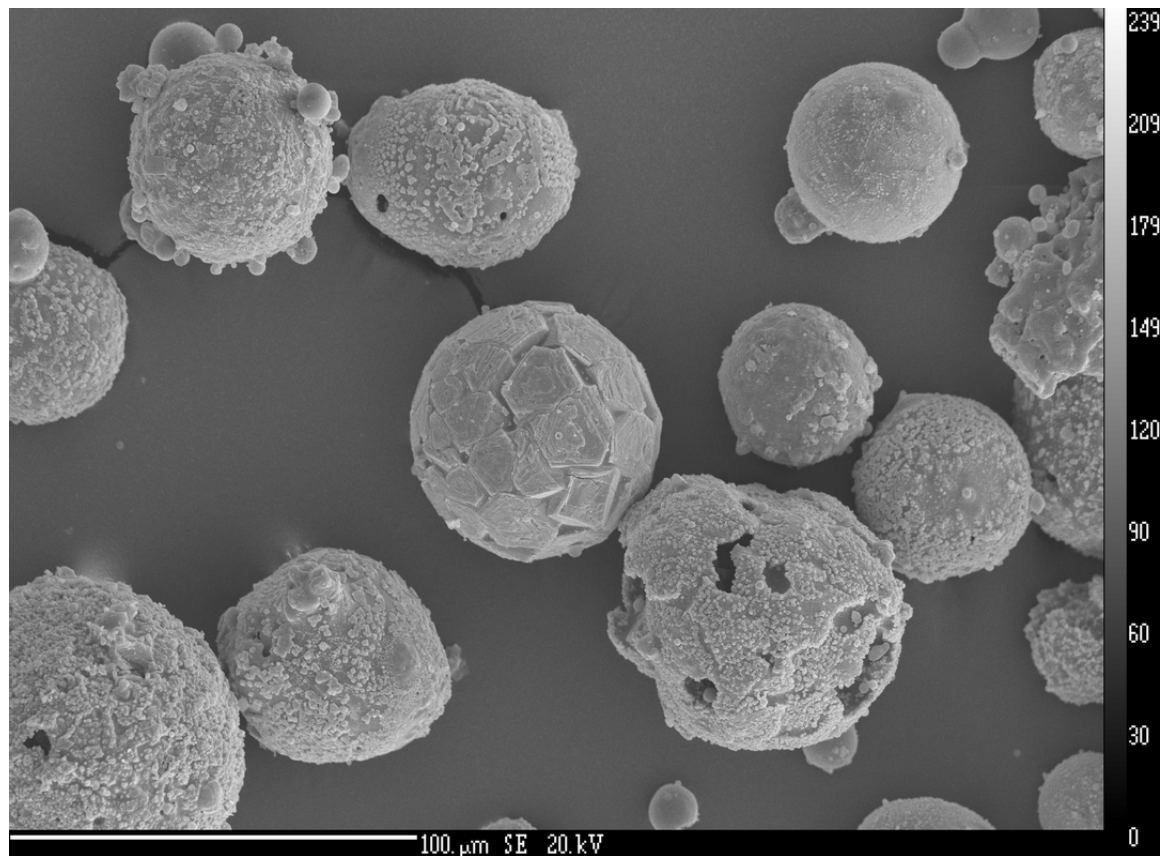
CIR** - fluidní ohniště s cirkulující fluidní vrstvou

Zdroj: Medvecová J, Mužík P. Nová surovina fluidní popílek z tepelné elektrárny Hodonín.

- Popílek klasický = β -křemene (SiO_2) a mullitu ($3\text{Al}_2\text{O}_3 \cdot 2\text{SiO}_2$)
- Popílek fluidní = anhydrit CaSO_4 , portlandit $\text{Ca}(\text{OH})_2$, sádrovec $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$, kalcit CaCO_3 , křemen SiO_2 , hematit Fe_2O_3 , magnetit Fe_3O_4 , bazanit $\text{CaSO}_3 \cdot \frac{1}{2}\text{H}_2\text{O}$, ettringit $\text{Ca}_6\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3(\text{OH})_{12} \cdot 26\text{H}_2\text{O}$

Magnetická složka

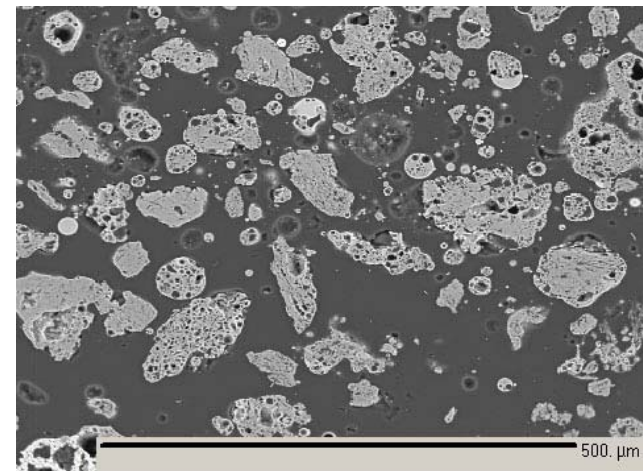
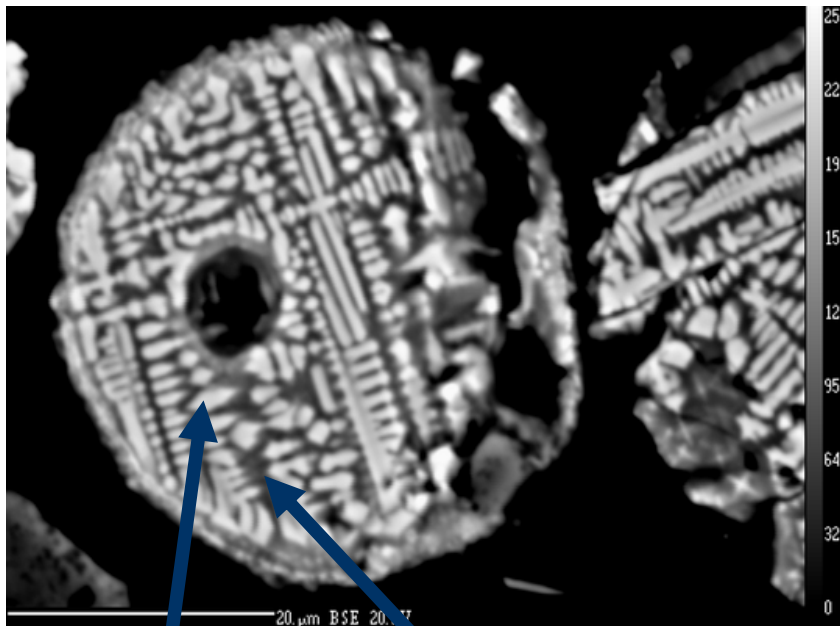
Těžké kovy v ŽP - 2009

Sférické objekty

Těžké kovy v ŽP - 2009

Magnetická složka

Magnetit, Fe-bohaté sklo

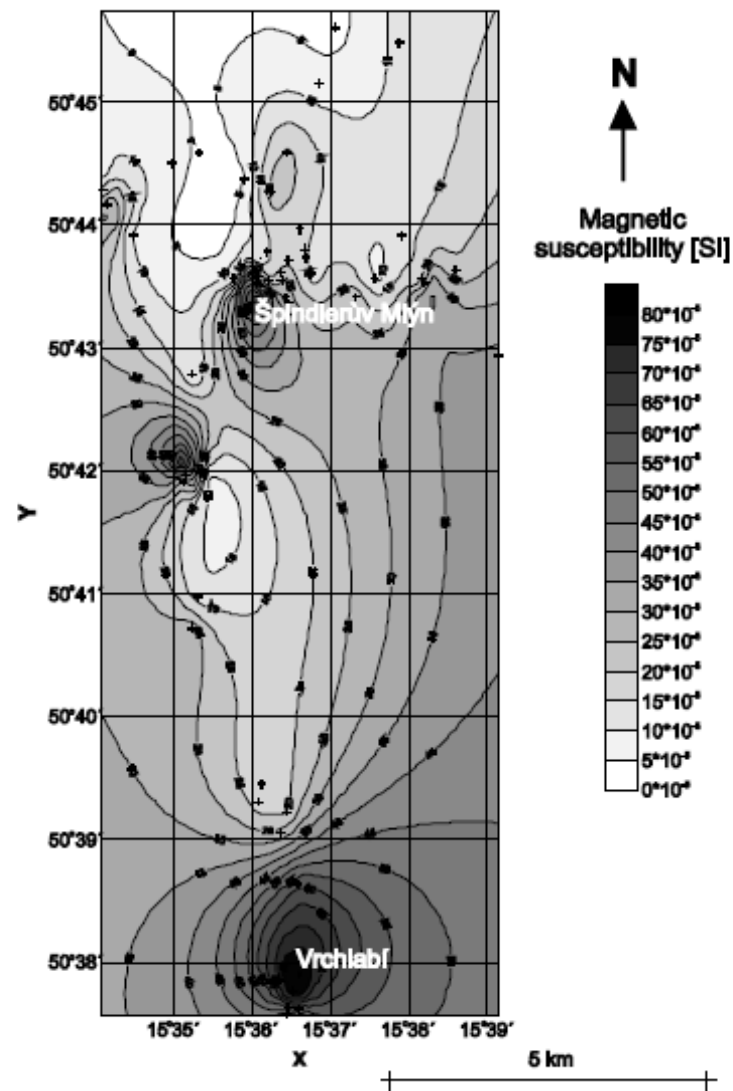
Vztahy s TK

Korelace koncentrací TK s
magnetickou
susceptibilitou aj.
magnetickými parametry

A. Kapička et al.

HIGH RESOLUTION MAPPING OF ANTHROPOGENIC POLLUTION
IN THE GIANT MOUNTAINS NATIONAL PARK
USING SOIL MAGNETOMETRY

Stud. Geophys. Geod., 52 (2008), 271–284
© 2008 Inst. Geophys. AS CR, Prague

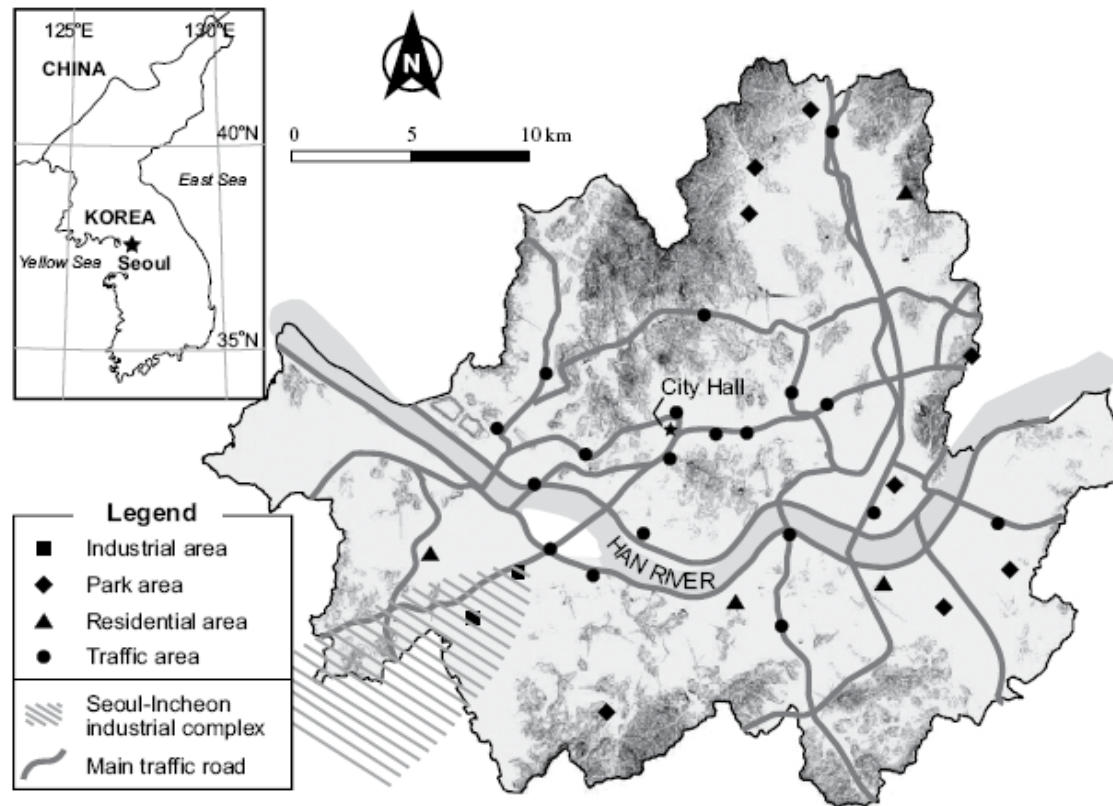

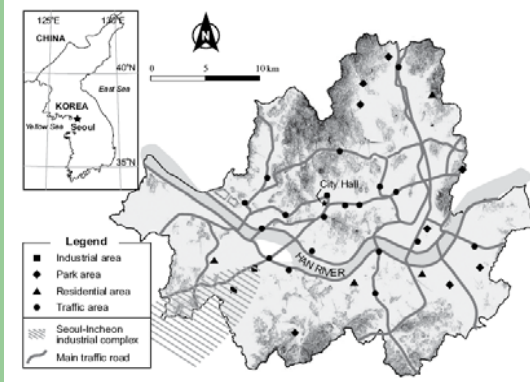
Anthropogenic contribution of magnetic particulates in urban roadside dust

Wonnyon Kim^a, Seong-Jae Doh^{a,*}, Yongjae Yu^b

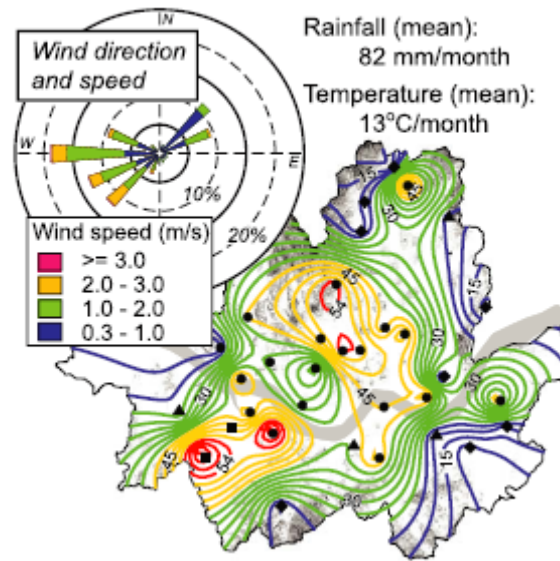
^aDepartment of Earth and Environmental Sciences, Korea University, Seoul 136-713, Republic of Korea

^bDepartment of Geology and Earth Environmental Sciences, Chungnam National University, Daejeon 305-764, Republic of Korea

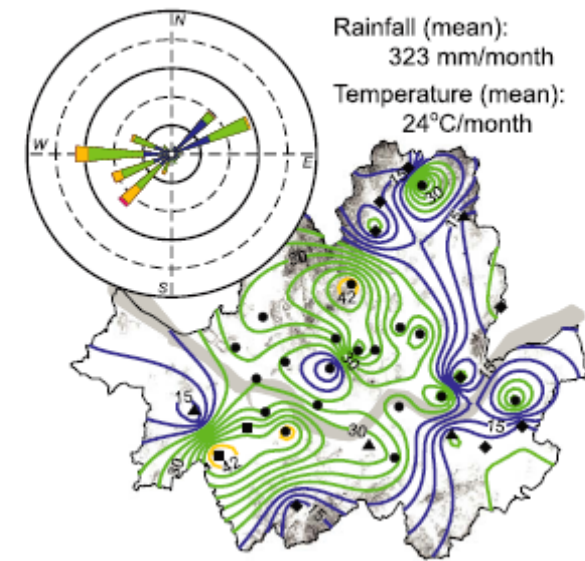

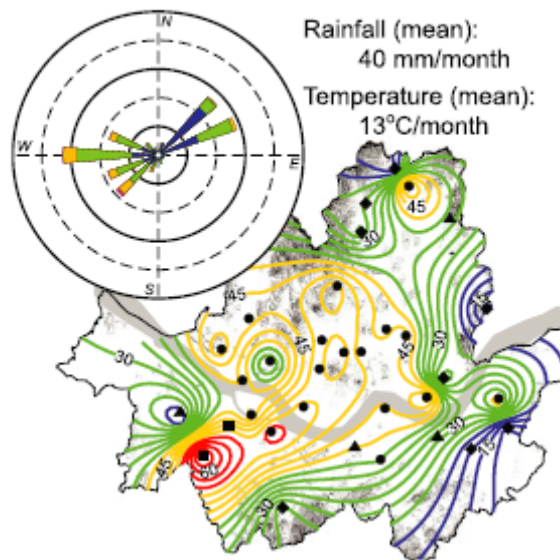
a Spring (Mar. 2002 - May 2002)

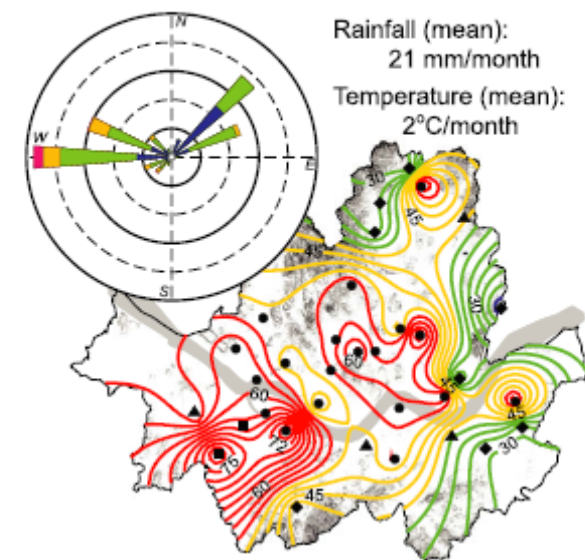
b Summer (Jun. 2002 - Aug. 2002)

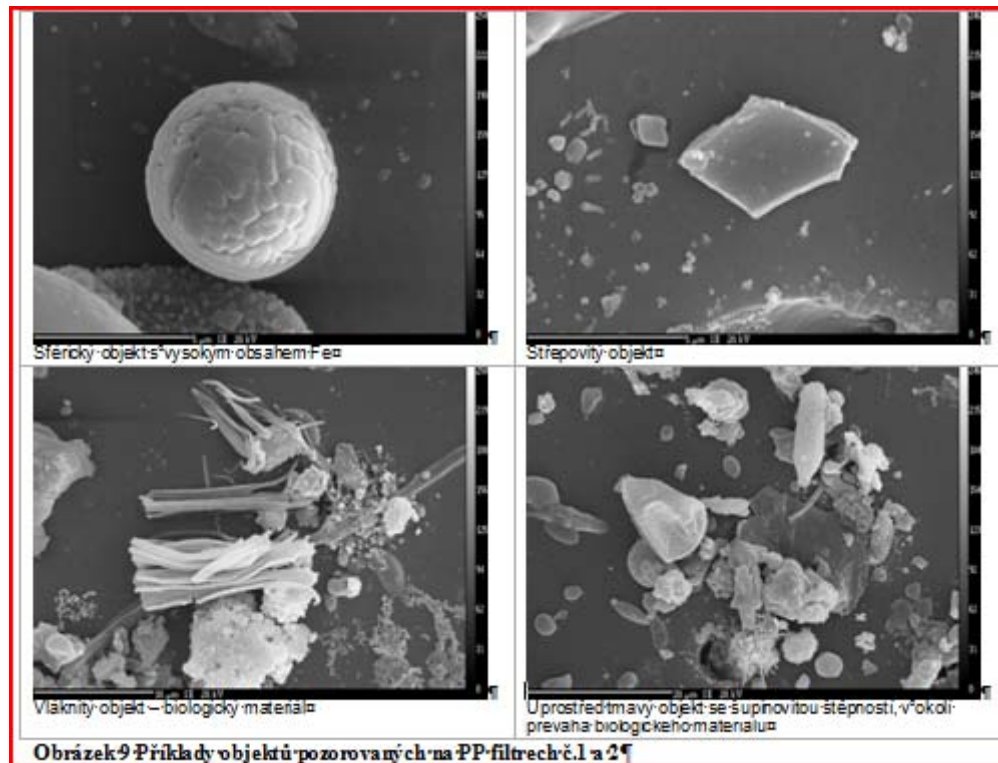
c Fall (Sep. 2002 - Nov. 2002)

d Winter (Dec. 2002 - Feb. 2003)

Pevné částice

Pevné částice

